

Mezinárodní obchod se zbraněmi: Případová studia Angola
Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Ing. Tomáš Dvořák

Vypracovala:

Olessya Zassadskaya

Brno 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „ Mezinárodní obchod se zbraněmi: Případová studia Angola“ vypracovala samostatně a že jsem v ní uvedla všechny použité literární a jiné odborné zdroje v souladu s aktuálně platnými právními předpisy a vnitřními předpisy Mendelovy univerzity v Brně.

V Brně dne.....

vlastnoruční podpis autorky.....

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu bakalářské práce Ing. Tomáši Dvořákovi za odborné vedení bakalářské práce, cenné rady a věnování svého času při konzultacích.

V Brně dne.....

Anotace

Téma bakalářské práce bylo Mezinárodní obchod se zbraněmi: vliv na rozvoj Angoly. Cílem práce bylo zjistit jakým způsobem se mezinárodní obchod se zbraněmi podílel na politické a vojenské situaci v Angole v dobách válečných konfliktů mezi politickými soupeři v zemi. Obsah teoretické části byl zpracován formou literární rešerše s využitím odborné knižní literatury a odborných zdrojů majících souvislost s mezinárodním obchodem se zbraněmi. Praktická část se zabývala analýzou zásadních dat spojených s importem zbraní do Angoly týkajících se mírových operací OSN a důsledky těchto operací pro zemi.

Klíčová slova

Mezinárodní právo, mírová operace, obchod se zbraněmi, OSN, Angola.

Annotation

The topic of this thesis was the International arms trade: The effect on the development of Angola. The aim was to find out how the international arms trade contributed to the political and military situation in Angola in times of war among political opponents in the country. The contents of the theoretical part has been elaborated as a literature search using a specialized book of literature and expert sources having a relationship with the international arms trade. The practical part deals with the analysis of essential data connected to arm import to Angola relating to UN peacekeeping operations in Angola and the effects of these operations on the ground.

Keywords

International law, peacekeeping operations, arms trafficking, Angola, UN.

OBSAH

1. Úvod.....	9
2.Cíle a metodika práce	11
2.1.Cíl práce.....	11
2.2.Metodika práce	12
3.Teoretický rámec obchodu se zbraněmi	13
3.1.Odpovědnost v mezinárodním právu.....	13
3.1.1.Odpovědnost státu.....	13
3.1.2.Odpovědnost jednotlivce.....	14
4.Obchod se zbraněmi a úloha mezinárodních subjektů.....	16
4.1.Úloha Organizace spojených národů	16
4.2.Rezoluce bez použití vojenské síly.....	17
4.3.Rozhodnutí o využití vojenské síly.....	19
4.4.Rada bezpečnosti OSN a zbrojní embarga	20
4.5.Nová jednání o mezinárodním obchodu se zbraněmi.....	22
4.6.Změna režimu vývozu střelných zbraní.....	23
4.7.Trendy v mezinárodním obchodu se zbraněmi.....	24
5.Evropská unie a sankce.....	27
5.1.Zbrojní embarga a sankce	28
5.2.Vývoz zboží a technologií dvojího užití	29
6.Mírové operace OSN a vývoj v Angole.....	31
6.1.Angola a základní informace	31
7.Generace mírových operací OSN	33

7.1.Mírové operace OSN pro udržení míru	34
8.Operace OSN v Angole na udržení míru a jejich úspěch	35
8.1.Operace v Angole UNAVEM I.	36
8.2.Operace v Angole UNAVEM II.	40
8.3.Operace v Angole UNAVEM III.	43
9. Analýza současných dodávek zbraně do Angoly.....	45
10.Závěr.....	52
11.Použité zdroje	57
12.Seznam obrázků a tabulek	64

1. Úvod

Po skončení druhé světové války se zdálo, že její hrůzy se natolik vžily do paměti národů světa, že se již nikdy válečné hrůzy a utrpení nemůže a nesmí vrátit. Miliony obětí, zničené ekonomiky válkou postižených států, zničené lidské hodnoty, to vše mělo být varováním a také mementem, aby se již takováto situace neopakovala. Netrvalo mnoho let a opět se začínají objevovat první informace o propukajících válkách uvnitř mnoha států, zejména afrických. Etnické konflikty, nevráživost jedné etnické skupiny na druhou, boj o politickou a vojenskou moc dostaly opět do válečné situace mnoho milionů lidí. Opět se situace opakovala. Ztráty na lidských životech, zničená ekonomika, postupné zapojování dalších zemí do konfliktů. Ze značné části afrického kontinentu se postupně stávalo bojiště.

Tehdejší mírové operace Organizace spojených národů měly za cíl pomoci situaci řešit různými formami, počínaje zbrojního a jinými embargy, sankcemi až po materiální a vojenskou pomoc v zemích, ve kterých se války odehrávaly. Operace na udržení míru schválené Radou bezpečnosti OSN, kterých se v Africe odehrávala více než třetina ze všech mírových operací OSN, byly vedeny snahou celosvětového společenství národů zamezit dalšímu bojům na africkém kontinentu. Předmětem bakalářské práce je řešení vybraných konfliktů, které se odehrávaly v průběhu dvaceti sedmi let války v Angole. Jedná se o dlouhé období, v kterém se událo mnoho různých událostí politického i vojenského charakteru. Z tohoto důvodu byly vybrány především mírové operace nesoucí název UNAVEM I. Až UNAVEM III. Jedná se o mírové operace, které jsou charakteristické svým zaměřením s podporou mezinárodních sil.

Cílem práce bylo zjistit jakým způsobem se mezinárodní obchod se zbraněmi podílel na politické a vojenské situaci v Angole v dobách válečných konfliktů mezi politickými soupeři v zemi v kontextu s rezolucemi Rady bezpečnosti OSN. Autorka v bakalářské práci s ohledem na vybrané události použila empiricko-analytický přístup, který je vymezen objektivními a subjektivními aspekty aktuální politické reality v Angole. K jejich analýze použila zejména prezentované případové studie Jany Urbanovské, které patří ke kvalitním odborným pracím zaměřených na tuto problematiku. Z hlediska struktury je bakalářská práce rozdělena do čtyř hlavních kapitol, z nichž každá má další podkapitoly. První tři kapitoly se zabývají zejména teoretickými východiskými východiskými přehled o způsobech a důsledcích mezinárodního obchodu se zbraněmi,

trendy jeho vývoje. Zároveň definuje úlohu zejména Rady bezpečnosti OSN a obchod se zbraněmi včetně právního pohledu v České republice. Praktická část je analýzou událostí v Angole včetně úlohy mírových operací OSN.

2. Cíle a metodika práce

2.1. Cíl práce

Tato bakalářská práce je věnována problematice obchodu se zbraněmi ve světovém měřítku a podrobnější analýze dynamiky obchodování se zbraněmi na příkladu Angoly, jako rozvojové země, rozkládající se v jižní části Afriky. Tyto problémy zahrnují vážnou hrozbu pro národní bezpečnost, zasazují značné rány samotným základům státnosti, zabraňují realizaci reforem a dalšímu rozvoji. V případě rozvoje mezinárodních vztahů v prostředí moderních podmínek se tento obchod vyskytuje spíše ve zřídka-vých případech a je doprovázen nepříznivou dynamikou ukazatelů, souvisejících s nelegálním obchodem se zbraněmi. Nejtíživější situace panuje v regionech, kde je přítomna nestabilní hospodářská a politická situace a tímto způsobem dochází ke vzniku regionálních a mezinárodních konfliktů.

Cílem předkládané bakalářské práce je představit problematiku obchodu se zbraněmi na území Angoly mezi roky 1988 až 2015. Autorka si zvolila daný časový interval z důvodu že v tomto období na území států proběhly operace OSN na udržení míru, které se uskutečnily v době po skončení studené války. Jde o operace OSN na udržení míru v Angole (UNAVEM I, II a III). Tyto míse budou v práci porovnané z hlediska objemu mezinárodního obchodu se zbraněmi mezi sebou a po ukončení operace.

Podle mínění bývalého generálního tajemníka OSN Antonia Maria Costa jsou největší zásoby zbraní deponovány ve východní Evropě a na území bývalého Sovětského Svazu. Od roku 1990 byly tyto zásoby zbraní dodávány téměř do všech oblastí vznikajících konfliktů v napříč africkým kontinentem. Z tohoto tvrzení vyplývá další cíl práce, kterým bude zhodnocení dynamiky obchodování se zbraněmi, konkrétně mezi roky 1990 až 2015, dále pak zjištění, jak je tato skutečnost spojena s realizací mírových operací, za účelem udržení mírového stavu na území Angoly, kdy v dané práci sem spadají operace UNAVEM I,II,III.

Za hlavní hypotézu práce autorka považuje tvrzení, že z důvodu nestabilní situace ve státech, občanským válkám a následným mírovým operacím se nabízí předpoklad, že Angola se jeví cílovou zemí v kontextu obchodu se zbraněmi a dále pak předpokládá, že v důsledku rozpadu Sovětského Svazu, který se jevil největším importérem zbraní od roku 1988, dochází po ukončení studené války k poklesu dodávek zbraní do Angoly.

Autorka ve své práci bude vycházet z databáze Stockholmského mezinárodního institutu pro výzkum míru, který každoročně vydává ročenku zabývající se

problematikou mezinárodního obchodu se zbraněmi. Přesto si je autorka vědoma jednotlivých omezení plynoucích z předmětu Bakalářské práce jako je existence ilegálního obchodu se zbraněmi či problematika validita dat v případě afrických zemi.

2.2. Metodika práce

Při vypracování teoretické části bakalářské práce vycházela autorka ze studia odborné literatury. Informace čerpala především z odborných studijních textů a publikací, současně také z jiných zdrojů, jako je například internetová dokumentace, zveřejňovaná na oficiálních portálech.

V teoretické části autorka konceptualizuje důležité pojmy řešené problematiky které jsou dále dovysvětluje souvislosti řešené problematiky, za pomoci odborné literatury a dalších zdrojů jsou vysvětleny a šířeji uvedený základní osnovy fungování systému obchodování se zbraněmi, trendů v mezinárodním obchodování se zbraněmi, odpovědnostem na úrovni státu a jednotlivce a také zákonné upravě včetně rezoluci Rady bezpečnosti OSN.

V následujících kapitolách č.6,7,8 a 9 které tvoří praktickou část práce, provádí autorka analýzu dané problematiky pomocí získaných znalostí v části teoretické, vytvářením případové studie za pomoci komplexního popisu a interpretace studovaného fenoménu. V neposlední řadě věnuje autorka prostor představení lokality a základních informací, týkajících se Angoly.

Hlavní výzkum je ve své počáteční fázi zastoupen informacemi, týkajícími se operací, probíhajících na konkrétním území daného státu. V následujícím textu byly autorkou na základě zjištěných dat vytvořeny a uvedeny grafy.

Závěr práce je věnován shrnutí veškerých významných poznatků, které v průběhu svého zkoumání autorka získala a zodpovězení cílů a vyvrácení či potvrzení předkládaných hypotéz.

3. Teoretický rámec obchodu se zbraněmi

Války, válečné zločiny, výroba a poskytování vojenských zbraní za účelem vyvolávání vojenských konfliktů je vždy založeno na základě porušení mezinárodního práva. Zločiny proti lidskosti, vraždění civilního obyvatelstva, genocidy, to vše jsou faktory, které jsou v současné společnosti naprosto nemyslitelné. A přesto se válčí, vraždí, ničí ekonomiky postižených států. Z tohoto důvodu je nutné všechny, kdo porušují mír, kdo nerespektují lidskou společnost bez válek postavit před mezinárodní soudy, soudit a odsoudit. Podle mezinárodního práva platí zásada, že soud musí v co největší míře svým rozhodnutím obnovit stav, jaký byl před tím, než bylo právo jednoho ze států sporu porušeno. (Běloháveka Hótová, 2011, s. 222). Z tohoto rozhodnutí vycházejí také v současné době soudy při rozhodování případů.

3.1. Odpovědnost v mezinárodním právu

3.1.1. Odpovědnost státu

Stát jako hlavní subjekt je tvůrcem práva a také jeho hlavním adresátem. Odpovědnosti se stát nemůže zbavit ani v případě možných válečných krizí nebo konfliktů. Pokud byla právní pozice státu jakýmkoli způsobem ohrožena, je jeho povinností, aby své nároky včetně náhrady škody na mezinárodní scéně vůči straně, která zákony porušila, uplatnil. (Scheu in Kreuzbauer, 2004, s. 134-143). V mezinárodním právu má pojem „odpovědnost“ dva významy. První je odpovědnost státu za mezinárodně protiprávní chování, tj. za porušení závazků vyplývajících z mezinárodního práva, druhý význam spočívá v uznání, že odpovědnost založená pouze na vzniku škody a s ní spojená reparační povinnost dosud z obyčejového mezinárodního práva nevyplývá. (Šturma in Čepelka a kol., 2003, s. 117, 129). Odpovědnost státu je nutné z právního hlediska chápat jako jeho povinnost nést právní důsledky v případě, že svými legislativními nástroji nedokáže dodržet normy mezinárodního práva. Dochází k situaci, kdy jsou porušeny závazky primární a v důsledku toho je porušen sekundární závazek. Neplnění primárního závazku znamená, že stát, který závazek z jakýchkoli důvodů nedodržel, porušil ho vědomě či nevědomě.

Závazku se nemůže zbavit, naopak, musí ho splnit společně se splněním další podmínky. Tou je zpravidla závazek nový, musí na základě soudního rozhodnutí jednoznačně svůj závazek splnit. Vzniká *odpovědnostní povinnost* subjektu, který svůj záva-

zek nesplnil. Pojmovým znakem právní odpovědnosti „je vznik nové (odpovědnostní) povinnosti vedle nebo namísto původní právní odpovědnosti, která byla porušena.“ (Pelikánová, 2012, s. 17). K problematice zaujala stanovisko I. Pelikánová, která uvedla, že jde o to jaký je předmět odpovědnostní povinnosti. „Zda je to pouze poskytnutí majetkového plnění a v jaké velikosti, popřípadě i jiné chování, např. zákaz pokračování škodlivého chování, uložení povinnosti omluvy atd.“ Názor doplnila s tím, že je nutné posoudit, zda předmětem odpovědnosti je pouze majetkový důsledek nebo nemajetková újma. (Pelikánová, 2012, s. 20). Z dnešního pohledu tradiční systém mezinárodního práva představuje rigidní koncepci v přehledné úpravě, ale nevyhýbá se potřebným změnám. V posledních desetiletích byl systém schopen do určité míry rozšířit okruh subjektů při dodržení pravidel mezinárodního práva.

3.1.2. Odpovědnost jednotlivce

Tak jako nelze pominout trestní odpovědnost státu, nelze opomenout trestní odpovědnost jednotlivce a jeho případnou úlohu v obchodu se zbraněmi. Trestní odpovědnost jednotlivce za jeho činy byla vždy chápána jako čin, který vycházel z modelu tradičního mezinárodního práva, jediný v tomto případě byl stát. (Bianchi, 2009, s. 17). Osoba pověřená jednat v zastoupení státu, byla v postavení státního orgánu a jakékoli její jednání bylo chápáno jako akt státu. Pokud se dopustila protiprávního jednání, to bylo považováno za protiprávní jednání státu.

Z hlediska práva jednání jednotlivce bylo jeho jednáním, protože pro právo v takovémto případě jednotlivce neexistoval. „Případný postih jednotlivců (státních orgánů), realizovaný na vnitrostátní úrovni domovským státem, byl pojmán jako satisfakce, již provinilý stát realizoval vzniknuvší reparační závazek, tj. svou vlastní odpovědnostní povinností. Ostatní státy byly z možnosti trestání cizích státních orgánů vzhledem k zásadě *par in parem non habet imperium* vyloučeny.“ (Kelsen, 2007, s. 540). Na druhé straně byl prezentován názor zastánců monistického přístupu. (Starita, 1999, s. 104). Domnívali se, že pokud bylo závažně porušeno mezinárodní právo z jakéhokoli důvodu, nelze se dovolávat imunity. Aktem byla jednoznačně prolomena trvalá zásada, že se nelze vměšovat do vnitřních záležitostí státu, čehož mohly ve svůj prospěch využít státy, které byly druhou stranou řešení sporů. V současné době je z hlediska právního prosazován stále více názor, že se jedná o dva režimy, které se v určitých momentech vzájemně doplňují, přestože odpovědnost státu a odpovědnost jednotlivce jsou dva sa-

mostatné režimy. Platí zásada, že jednotlivec vystupuje a jedná jako samostatný subjekt mezinárodního práva. Má vlastní odpovědnost, která není žádným způsobem jakkoli zprostředkována tak, jak ukládají vnitrostátní pravidla státu, který zastupuje, ale vyplývá přímo z mezinárodních pravidel. V právní odborné literatuře, právnických časopisech apod., se také objevují názory, které jsou ochotny přijmout fakt, že trestní odpovědnost jedince je logicky dána normami mezinárodního práva. Autoři si nechávají určitý prostor pro tvrzení, že takováto realizace je podmíněna odpovědností státu.

Právnick A. Zimmermann se cíleně zaměřoval na řešení problematiky institutu ozbrojených represálií, válečných zločinů. Na základě zkušeností ve svých odborných příspěvcích následně hodnotil jejich význam z pohledu mezinárodního práva. Vyslovil názor, že „*mezinárodní trestní odpovědnost osoby jednající jménem státu nezbytně vyžaduje, aby byl domovský stát paralelně vázán stejnými primárními normami [...] a byl odpovědný podle pravidel o odpovědnosti státu.*” (Zimmerman in Heinne, 2005, s. 215-223). Podle jeho názoru je vyloučena možnost vystupování jednotlivce jako účastníka mezinárodněprávního vztahu.¹

Individuální odpovědnost jednotlivce byla v průběhu let cílem bádání a tvorby názorů široké právníkové obce. Mezinárodní trestní právo má, zcela logicky, své zásady, které jsou povinny všechny subjekty, účastníci mezinárodních sporů respektovat. V různých studiích, které byly na toto téma vypracovány vyplývá, že jednoznačně má jedinec odpovědnost za konkrétní porušení mezinárodního práva, kterých se vědomě či nevědomě dopustil a za jednání musí nést v rámci platné mezinárodní legislativy odpovědnost.

Druhá světová válka se svými tragickými následky, které bylo nutné řešit z pohledu mezinárodního práva, potvrdila, že jednotlivec se musí za své válečné činy zodpovídat v rámci mezinárodního práva před mezinárodními soudy.

Příkladem bylo rozhodnutí o ad hoc tribunálech Mezinárodních vojenských tribunálů v Norimberku a v Tokiu, které byly v letech 1945 a 1946 zřízeny vítěznými mocnostmi. (Scheu, 2005, s. 116-121). Válečné zločiny byly souzeny v dalších letech.

Válka v dnes již bývalé Jugoslávii, ve Rwandě, v Sierra Leone, Angole a dalších zemích, to vše byly případy, na které muselo reagovat celosvětové společenství. Na základě rezolucí Rady bezpečnosti OSN vznikly další trestní tribunály mezinárodního

¹ V Berlíně v červnu 2005 se konalo sympozium na téma Mezinárodní humanitární právo čelí novým výzvám. Cílem bylo najít řešení pro problémy a výzvy, které je nutné řešit v rámci stále existujících ozbrojených konfliktů.

charakteru v letech 1993 a 1994. Oba trestní tribunály se řídily mezinárodním právem a na jeho základě stíhaly zločince, kteří se válečných zločinů přímo dopouštěli anebo zprostředkovaně.² Politické a později také právní prostředí prokázaly, že je nutné se zabývat vytvořením trvalého mezinárodního subjektu, který bude univerzálním článkem pro řešení mezinárodních sporů.

4. Obchod se zbraněmi a úloha mezinárodních subjektů

Je prestižní záležitostí každého státu, aby dodržoval veškeré mezinárodní právní normy a v případě porušení z jakýchkoli důvodů, byl schopen a také ochoten důsledky svého jednání co nejdříve napravit. Toto zákonné pravidlo se také týká obchodování se zbraněmi jako velmi důležité komodity (přítom také nebezpečné komodity). Především s řešením odpovědnosti je nutné v mezinárodním právu přesně definovat, zda došlo ze strany provinivší se strany k porušení dispozitivních nebo kogentních norem. (David a kol., 2008, s. 339-340). Podmínkou je, že vždy musí vzniknout prokazatelná škoda.

V dřívějších letech mezinárodní soudy, které soudily podle tradičního práva, požadovaly definování hmotné škody. Nyní preferují širší pojetí škody, které zahrnuje veškeré škody, tj. hmotné i nehmotné. (Malenovský, 2008, s. 315).

Podmínkou přijetí mezinárodní odpovědnosti je, že mezinárodně protiprávní chování bude prokazatelně potvrzovat porušení mezinárodního závazku státu - objektivní prvek. „Komise MP se při kvalifikování mezinárodně protiprávního chování vyhnula pojmu porušení pravidla (normy) mezinárodního práva a zvolila obrat porušení mezinárodního závazku.“³ Mezinárodně protiprávní chování státu může spočívat v konání nebo opomenutí. Konání je aktivní chování, např. nedovolené použití ozbrojené síly proti jinému státu. Opomenutí spočívá v tom, že stát nic neučinil, i když konat měl.

4.1. Úloha Organizace spojených národů

Komise pro mezinárodní právo jako pomocný orgán Valného shromáždění v roce 1949 stanovila za cíl kodifikačního úsilí mj. problematiku odpovědnosti.⁴ Odpovědnost

² Plným jménem Mezinárodní tribunál pro stíhání osob zodpovědných za vážná porušení mezinárodního humanitárního práva spáchaná na území bývalé Jugoslávie od roku 1991 byl zřízen rezolucí Rady bezpečnosti 827 z 25. května 1993, S/RES/827 (1993)

³ The Hague Convention concerning Certain Questions relating to the Conflict of Nationality Laws (1930). League of Nations, Treaty Series, Vol. 179.

⁴ Podle čl. 1 Statutu ILC je hlavním úkolem ILC propagování a pokrokový vývoj mezinárodního práva a jeho kodifikace. Viz rezoluci Valného shromáždění OSN 174 (II) ze dne 21. listopadu 1947.

států zařadila do předposlední kapitoly. Již tento fakt byl dokladem, že tématu odpovědnosti nebyla v počáteční fázi dáována priorita, která by odpovědnosti náležela.⁵ Komise vybrala 14 témat.⁶ V roce 1953 bylo na zasedání Valného shromáždění uvedeno, že Komise svůj úkol nesplnila. Odůvodněním bylo, že si zřejmě neuvědomila, že se jedná o otázky kvality mírových vztahů mezi státy. V usnesení vyzvalo Valné shromáždění Komisi, aby práci na dokumentu zintenzívnila.⁷ Komise OSN pro mezinárodní právo řeší otázku mezinárodní odpovědnosti ve smyslu liability prakticky již třicet let pod názvem „*Mezinárodní odpovědnost za škodlivé následky vyplývající z chování nezakázaného mezinárodním právem.*“ (Šturma, 2005, s. 121).

V rámci Organizace spojených národů vytváří základní kooperační složku tzv. První výbor, který tvoří společně s Odzbrojovací komisí OSN a Konferencí o odzbrojení tzv. odzbrojovací aparát (*disarmament machinery*). Každoročně na podzimním jednání Valného shromáždění OSN výbor projednává až 50 návrhů rezolucí a rozhodnutí se vztahem ke kontrolně zbrojní a odzbrojovací problematice. Zahrnují zejména nešíření a jaderné odzbrojení, problematiku chemických a biologických zbraní raketové nosiče zbraní hromadného ničení a konvenční zbraně, tj. ruční a lehké zbraně, protipěchotní miny, kazetovou munici. (Tůma, 2011, s. 49).

4.2. Rezoluce bez použití vojenské síly

V souvislosti s dodávkami zbraní v mezinárodním měřítku je nutné připomenout článek 41, kdy Charta OSN výslovně umožňuje použití vojenské síly. Jsou to tzv. opatření s použitím síly jako krajního prostředku řešení hrozícího mezinárodního konfliktu. Podmínkou je vyčerpání všech dostupných možností. (Ondřej, 2009a, s. 211). Zásadní roli má Rada bezpečnosti. Je povinna určit, zda došlo k ohrožení míru, narušení míru či přímo k útočnému činu. K posouzení musí použít článek 39 Charty. K donucovacím akcím se obvykle přistupuje až poté, co strany sporu (obvykle jen agresor) odmítne doporučená opatření k mírovému vyřešení situace. Pokud došlo k porušení míru, znamená to, že musí tento stát donutit k takovému jednání, které bude v souladu s normami mezinárodního práva. (Malenovský, 2008, s. 363). Je v zájmu všech subjektů, aby byla

⁵ Viz zprávu ILC v doc. A/CN.4/13 & Corr. 1-3, § 16.

⁶ Témata: 1. uznání států a vlád, 2. sukcese států a vlád, 3. o soudní příslušnosti, imunit států a jejich majetku, 4. příslušnost pro trestné činy mimo území státu, 5. režim na volném moři, 6. režim teritoriálních vod, 7. národnost vč. bezdomovectví, 8. léčba cizinců, 9. právo na azyl, 10. zákon smluv, 11. diplomatický styk a imunita, 12. konzulární styk a imunita, 13. odpovědnost státu, 14. rozhodčí řízení. V závěru jednání Komise doporučila stanovení tří priorit: zákon smluv, rozhodčího řízení a volném režimu na moři.

⁷ GA Resolution 799 (VIII) ze dne 7. prosince 1953.

nejdříve použita nevojenská opatření, např. tzv. inteligentní sankce. (Potočný a Ondřej, 2006, s. 2).

Rezoluce Rady bezpečnosti OSN vznikají často pod tlakem veřejnosti. S jejich zněním se spěchá, protože se většinou jedná o situace, kde hrozí smrt statisícům lidí a to nenechává nikoho chladným. Může dojít k tomu, že rezoluce je svým obsahem v rozporu s mezinárodně právními závazky anebo *ultra vires*. Na základě tohoto faktu si nejen právníci zabývající se mezinárodním právem, ale i veřejnost pokládají otázku, zda vůbec existují možnosti, opravné prostředky, aby k těmto situacím nedocházelo. Shodně se ale obě strany domnívají, že by jejich spor měl vyřešit Mezinárodní soudní dvůr. Otázkou je, zda by se tomuto rozřešení MSD věnoval. Jednoznačně soud nemá pravomoc, aby přezkoumával platnost jakékoli rezoluce. Důvod je jediný: Rada bezpečnosti OSN nemůže být účastníkem řízení u tohoto soudu. Mohlo by dojít k situaci, že by celý problém byl nastolen v rovině politické, což by v důsledku znamenalo, že by mohly být narušeny základy práce Rady bezpečnosti. Skutečností je, že zatím k žádnému přímému přezkumu týkajícího se platnosti či neplatnosti rezoluce nedošlo. „*Tedy zatím neexistuje obecně akceptovaný právní důvod pro tvrzení, podle kterého by bylo možné MSD považovat za orgánem s pravomocí soudního přezkumu rezoluci.*“ (Ošřádalová, 2016). V diskusích se často objevuje argument, že pravomoc Rady bezpečnosti podle sedmé kapitoly Charty není neomezená. Zda tomu tak je a jaké normy by ji mohly omezovat, by musel určit Mezinárodní soudní dvůr, protože ten určuje hranice její ústavnosti a legality. (Berndhart in Makarzyk, 1996, s. 606-607).

K diskusi se zapojil A.Orakhelashvili. Vyslovil názor, že Charta a Statut MSD opravňují soud „*k rozhodování o jakékoliv otázce mezinárodního práva, výslovně nevyklučuje soudní přezkum. Taková výjimka nemůže existovat z důvodu, že RB není legibus solutus (nevázaný právem).*“ (Orakhelashvili, 2005, s. 55-88). Možností řešení nenadálých právních sporů může být více. Problémem je, že právníci, kteří dokumenty pro Radu bezpečnosti OSN zpracovávají, se jimi nezabývají do té doby, než vyvstane nečekaná právní překážka. Š. Ošřádalová je názoru, že možné je využít různé formy, vyplývající přímo z vlastní činnosti RB, protesty oficiálních představitelů vlád, neposkytnutí vojenské, finanční a také politické podpory při implementaci rezoluce, žádost na ústavní soud o vyjádření k rezolucím. (Ošřádalová, 2016).

V této souvislosti si lze připomenout vybrané dvě rezoluce, které se týkaly Angoly a zbrojního embarga. Rezoluce 864 z 15. září 1993 uvalila ropné a zbrojní embargo

na Národní svaz pro úplnou nezávislost Angoly (UNITA). Rezoluce dále ustavila sankční výbor Rady bezpečnosti, kterému v současné době předsedá kanadský delegát, přičemž posty místopředsedů zastávají zástupci Argentiny a Malajsie. Rezoluce 1237 (1999) ze 7. května 1999 mimo jiné schválila návštěvy předsedy výboru v Angole a dalších zainteresovaných zemích s cílem diskutovat o způsobech lepšího uplatnění opatření proti UNITA. Tato rezoluce rovněž ustavila expertní panely, jejichž cílem bylo vypracovat studie zaměřené na odhalování nezákonné přepravy zbraní, ropy a diamantů a pohybu fondů UNITA. Dne 18. ledna 2000 předseda výboru, delegát Fowler, předložil výsledky své návštěvy v Angole, v jejímž rámci 15 hodin jednal s bývalými vojenskými i civilními představiteli UNITA. Nahrané ukázky těchto rozhovorů byly poskytnuty členům Rady bezpečnosti. Obsahovaly informace o finanční síti UNITA, o jejích operacích s diamanty jako základní měnou pro nákup zbraní a o roli prodejců zbraní a žoldnéřů užívaných pro výcvik vojáků. Poznámka. Podrobně bude zpracováno v praktické části, např. operace OSN v Angole UNAVEM I, UNAVEM II a také UNAVEM III atd.

4.3. Rozhodnutí o využití vojenské síly

Rozhodnutí o použití vojenské síly není nikdy snadné. O to více pro Radu bezpečnosti OSN. Válečných ohnisek pro 1950 vzniklo na světových kontinentech velké množství. Vždy znamenaly pro tamější obyvatelstvo nenahraditelné ztráty na životech, ale také ztráty ekonomické. Proto Rada bezpečnosti podle č. 39 napřed zvažuje, zda došlo k porušení míru nebo k útočnému činu. Může vyzvat státy, aby učinily základní bezpečnostní opatření. Rada bezpečnosti vždy pečlivě zvažuje, zda dát souhlas k vojenskému zásahu ve snaze zabránit dalšímu zhoršení situace. Pokud by se ukázalo, že opatření zahrnutá v čl. 41 Charty OSN nedostačují pro vyřešení situace, čl. 42 Charty umožňuje podniknout vojenské akce leteckými, námořními nebo pozemními silami. Tento způsob použití vojenské techniky a také vojáků je považován za vhodný způsob jak pomoci napadenému státu a přispět k obnově míru. Neznamena to, že dojde k bombardování, ostřelování apod. Naopak, budou využívány blokády apod. právě s využitím vojenské techniky.

Členové OSN se podpisem Charty zavázali, že v případě potřeby pomohou situaci řešit. Především poskytnou své ozbrojené síly. V čl. 51 Charty OSN se je výslovně potvrzeno, že členské státy mají přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebe-

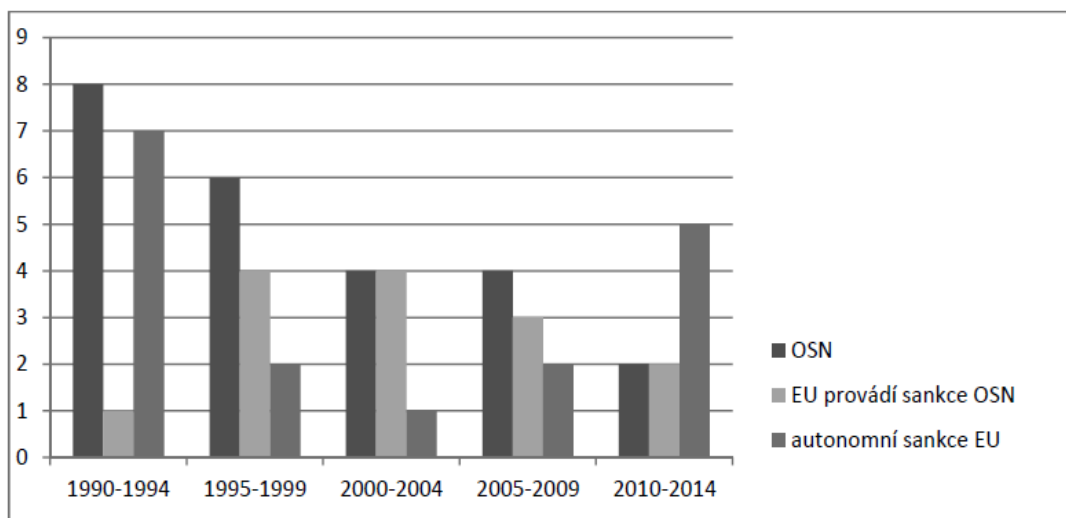
obranu v případě, že dojde k ozbrojenému útoku na některého člena OSN. To platí do doby dokud Rada bezpečnosti nepřijme potřebná opatření. (Gric, 2010, s. 103-104). V situacích, kdy jsou některé členské státy OSN ohroženy ve svém mírovém vývoji, může RB využívat ke spolupráci také další mezinárodní organizace. Členské státy jsou také povinny řešit své spory především v rámci těchto oblastních uskupení. Jedná se např. o Radu Evropy, Evropskou unii, Africkou unii, Arabskou ligu, Organizaci amerických států atd.

4.4. Rada bezpečnosti OSN a zbrojní embarga

V 90. letech 20. století patřila zbrojní embarga k nejčastěji používaným sankčním nástrojům OSN. Byla vyhlášena zbrojní embarga Rady bezpečnosti OSN proti bývalé Jugoslávii, Somálsku, Libérii a Rwandě. Následovala další zbrojní embarga Evropského společenství. Která měl autonomní charakter. *„Zbrojní embargo vstoupilo do historie jako první typ sankcí, u něhož byla využita možnost kolektivního cílení proti nestátnímu subjektu. Šlo o embargo vyhlášené rezolucí RB OSN č. 864 (1993) a sankcionovaným subjektem byl Národní svaz za úplnou nezávislost Angoly (UNITA).“* (Trávníčková, 2015, s. 89). Dalším aktem byla omezení vůči Somálsku a Libérii, shodně vyhlášená v roce 1992. Byla jako „obecné a kompletní zbrojní embargo na veškeré dodávky zbraní a vojenského zařízení“ (Rezoluce RB OSN S/ RES/733 a S/RES/788).

Rada bezpečnosti OSN se musí v první řadě řídit zněním Charty OSN. Dalším výrazným omezením je její složení. V praxi její rozhodování limituje právo veta náležející pěti stálých členů, resp. fakt, že stálí členové právo veta systematicky využívají k prosazování vlastních národních zájmů. Klasickým příkladem jsou USA. Do roku 1990 uplatnila OSN zbrojní embargo pouze dvakrát, v roce 1966 proti Jižní Rhodesii a v roce 1977 proti Jihoafrické republice (JAR). Autonomní sankce EU jsou účinnější. Zasahují jen tři světadíly, jejich poměr je ale vyváženější. Největší podíl omezení (39 %) směřoval do Evropy, 28 % do Afriky a jedna třetina do Asie. *„Vztah mezi zbrojními embargy OSN a EU se obecně odvíjí od čl. 25, který všechny členy EU (z titulu jejich členství v OSN) zavazuje k provádění sankčních rezolucí RB OSN. Zároveň na něj dopadá i čl. 48 odst. 2 Charty OSN.“* (Trávníčková, 2015, s. 97).

Graf č.1 Počet zbrojních embarg uvalených OSN, počet sankcí EU provádějících sankce OSN počet autonomních zbrojních sankcí EU

Zdroj: TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana a kol., 2015. *Ukládání zbrojních sankcí v sankční praxi Evropské unie*, s. 99.

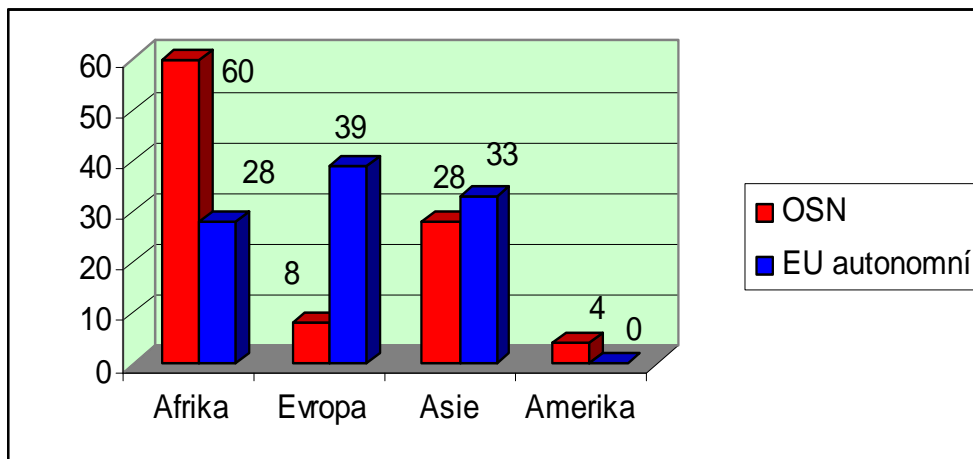
Počet zbrojních sankcí OSN zahrnuje povinné i doporučené sankce. U sankcí EU je rozdělení na autonomní a provádějící sankce OSN provedeno s ohledem na datum vyhlášení sankcí a na text předpisu EU (tzn. zda obsahuje odkaz na sankční rezoluci RB OSN).

K obr. 1 je nutné nejprve dodat, že počet zbrojních sankcí OSN zahrnuje povinné i doporučené sankce. U sankcí EU je rozdělení na autonomní a provádějící sankce OSN provedeno s ohledem na datum vyhlášení sankcí a na text předpisu EU (tzn. zda obsahuje odkaz na sankční rezoluci RB OSN). Z obr. 1 vyplývá, že v letech 1990-1994 z hlediska početního stavu vedly sankce Rady bezpečnosti OSN, na druhém místě byly sankce autonomní sankce Evropské unie a na třetím místě aktivity Evropské unie, která prováděla sankce OSN. Autonomní sankce Evropské unie se ukládají v případech, kdy se nepodařilo dosáhnout dohody o určité rezoluci rady OSN. V pozdějších letech se postupně počet sankcí Rady bezpečnosti OSN snižuje. V letech 200 až 2004 je jejich počet vyrovnán s počtem sankcí EU. Teprve v letech 2010 až 2014 se počet sankcí Rady bezpečnosti OSN oproti sankcím Evropské unie zdvojnásobil.

Podle grafu 1 se více než 60 % zbrojních embarg uvalených v tomto období týkalo Afriky, přibližně 28 % směřovalo do Asie, pouze okrajově je zastoupena Amerika (Haiti) a Evropa (bývalá Jugoslávie). Autonomní sankce EU sice zasahují jen tři světa-

díly, jejich poměr je ale vyváženější. Největší díl omezení (39 %) směřoval do Evropy, 28 % do Afriky a jedna třetina do Asie.

Graf č.2 Teritoriální zaměření zbrojních sankcí OSN a autonomních sankcí EU v %

Zdroj: TRÁVNÍČKOVÁ Z. a kol. Ukládání sankcí v sankční praxi Evropské unie, 2015, s. 97.

Ještě poměrně dlouhou dobu před vytvořením tzv. autonomního zbrojního embarga se ve světě otevřeně hovořilo o tom, že tato zbrojní embarga jsou zaváděna doslova na politickou objednávku v rámci Evropské politické spolupráce. Byla vytvořena v roce 1970 s cílem sloužit systému pravidelných konzultací stanovisek k nejdůležitějším otázkám mezinárodních vztahů., *Politická situace se vyvinula tak, že pokud sankční režim OSN neobsahoval typy sankcí vyžadující přijetí prováděcího předpisu na komunitární úrovni, ES nevyvíjelo žádné kroky a realizaci sankcí členským státům přenechávala.*“ Příkladem jsou plošná zbrojní embarga vyhlášená RB OSN proti Somálsku (1992), a zbrojní embargo zacílené na Národní svaz za úplnou nezávislost Angoly (UNITA) (1993). (Trávníčková, 2015, s. 98).

4.5. Nová jednání o mezinárodním obchodu se zbraněmi

V dubnu roku 2013 OSN schválila Smlouvu o obchodu se zbraněmi,⁸ jejímž úkolem je mezinárodně regulovat obchod se zbraněmi a zamezovat obchodu nelegálnímu. Pro její schválení hlasovala i Česká republika. Představitelé Ministerstva průmyslu a

⁸ UNITED NATION. The Arms Trade Treaty. President's non Paper, 27. March 2013.

obchodu prohlásili, že vítají skutečnost, že smlouva neznamena pro české vývozce žádné nové povinnosti. To potvrdil i náměstek ministra průmyslu a obchodu Milan Hovorka: „Z našeho pohledu je klíčové, že pro české vývozce nebudou stanoveny žádné nové povinnosti a naopak v zemích, které nemají žádné nebo jen velmi omezené kontrolní mechanismy, by tyto instituty měly být výrazně zpřísněny.“ (Forejtová, 2013). Prezident Miloš Zeman v pondělí 22. září podepsal po předchozím souhlasu Senátu a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ratifikační listinu ke Smlouvě o obchodu se zbraněmi, která je první mezinárodní smlouvou upravující obchod s konvenčními zbraněmi. „Česká republika patří, spolu s ostatními členskými státy EU, díky svému vyspělému systému kontroly mezinárodního obchodu s tímto citlivým zbožím v globálním pohledu k nevelké skupině zemí, v nichž tyto transakce podléhají licenčnímu, resp. povolovacímu řízení právě v zájmu prevence uvedených rizik spojených s mezinárodním pohybem tohoto zboží.“ (MPO, 2014).

4.6. Změna režimu vývozu střelných zbraní

Evropskému parlamentu byl dne 28. ledna 2014 předložen návrh usnesení, které bylo formulováno na základě prohlášení Evropské komise v souladu s čl. 110 odst. 2 jednacího řádu o ratifikaci Smlouvy o obchodu se zbraněmi (2014/2534 (RSP)). Evropský parlament se usnesl, že „vítá skutečnost, že po sedmi letech dlouhého vyjednávání došlo pod záštitou OSN k uzavření právně závazné smlouvy o obchodu se zbraněmi týkající se mezinárodního obchodu s konvenčními zbraněmi. Na druhou stranu považuje za politováníhodné, že smlouva nezavádí přesnou definici konvenčních zbraní a vztahuje se pouze na osm kategorií stanovených v čl. 2 odst. 1 a že zde chybí seznam uvádějící zvláštní typy zbraní začleněných v těchto jednotlivých kategoriích.“ (Obecná úvaha, bod 1). Další kritická připomínka se týkala skutečnosti, že „smluvním stranám byla ponechána značná volnost, pokud jde o stanovení míry rizika zneužití zbraní; vyjadřuje politování nad skutečností že příslušná ustanovení výslovně nezahrnují municí a jednotlivé součásti a díly.“ (Oblast působnosti, čl. 9).

Dne 30. září 2013 vstoupilo platnost Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 258/2012 ze dne 14. března 2012.⁹ Nařízení stanoví jednotná pravidla vývozu

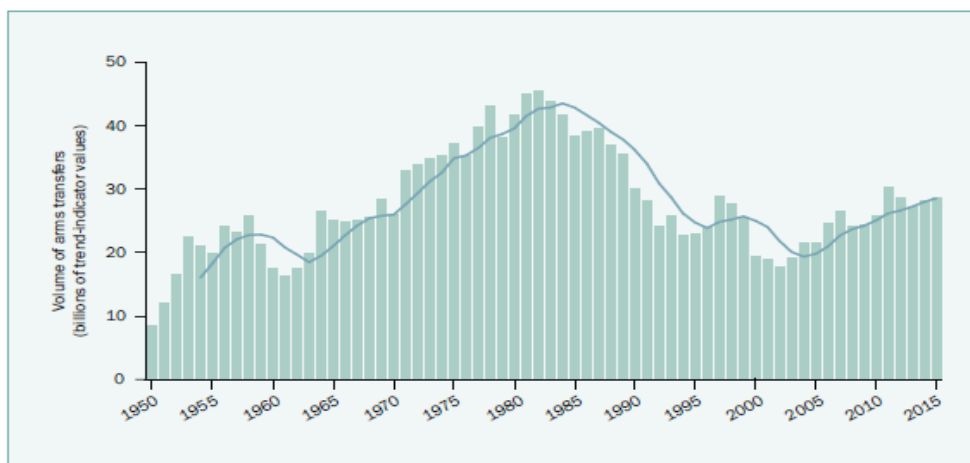
⁹ Došlo tak ke změně článku 10 protokolu Organizace spojených národů proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (protokol OSN o střelných zbraních), a stanoví vývozní povolení, opatření pro dovoz a tranzit střelných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva

střelných zbraní, jejich součástí, hlavních částí a střeliva nevojenského charakteru do zemí mimo Evropskou unii. Česká republika ho implementovala do českého právního řádu prostřednictvím novely zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů. Novelu schválila Poslanecká sněmovna a dne 21. srpna 2013 Senát Parlamentu ČR (MPO ČR, 2013). Další velmi úspěšnou akcí byla první Konference smluvních stran Smlouvy o obchodu se zbraněmi, která se konala od 24. do 27. srpna 2014 v Mexiku. Smlouva, která představuje historicky první regulaci obchodu se zbraněmi a která vstoupila v platnost v roce 2014, má nyní 72 smluvních stran a 130 signatářů. Cílem Konference bylo nastavit praktická pravidla fungování nového režimu regulace obchodu se zbraněmi, zvláště jejich vývozu. (MPO, 2015).

4.7. Trendy v mezinárodním obchodu se zbraněmi

Stockholmským institutem pro výzkum míru (SIPRI) každoročně vydávaná zpráva týkající se vývoje trendů v mezinárodním obchodu se zbraněmi. V březnu 2015 vyšla další hodnotící zpráva, která zmiňuje výši 85 miliard dolarů jako velmi závažný faktor. Zpráva analyzuje celosvětový export a import zbraní, zároveň se věnuje i regionálním trendům (Afrika, Asie a Oceánie, Severní a Jižní Amerika, Evropa a Blízký východ) v letech 2010-14. *„I přes rozsáhlý seznam monitorovaných zbraní zde však chybí tzv. malé lehké palné zbraně (SALW), přenosné protiletadlové systémy (MANPADS), munice, podpůrné vybavení nebo náhradní díly. Právě zbraně SALW přitom nejčastěji tvoří základ regionálních konfliktů a jsou hlavní položkou při ilegálním obchodu se zbraněmi. Nejen SIPRI, ale i jiné zdroje tento fakt odůvodňují nedostatkem informací, které jsou skryté v netransparentních zbrojních zakázkách.“* (Amnesty.cz, 2015). Obchod se zbraněmi je po mnoho let tím nejlukrativnějším obchodem.

Graf č.3 Trend v mezinárodním prodeji hlavních zbraní, 1950-2015

Zdroj: Trends in International Arms, transfers 2016.

Graf č. 3 ukazuje roční součty a linka ukazuje pět let pohyblivý průměr (každý datový bod v čárovém grafu představuje průměr za předcházející pětileté období). Objem mezinárodních převodů hlavních zbraní v letech 2011-2015 byl o 14 % vyšší než v letech 2006-2010. Mezi pěti největšími vývozci světa v letech 2011-2015 byly USA, Rusko, Čína, Francie a Německo. Mezi pěti největšími dovozci byli Indie, Saúdská Arábie, Čína, Spojené arabské emiráty (SAE) a Austrálie. (SIPRI, 2016).

Tabulka č.1 Deset největších vývozců hlavních zbraní a jejich hlavní klienti, 2011-15

Exporter	Share of international arms exports (%)		Main clients (share of exporter's total exports %), 2011-15		
	2011-15	2006-10	1st	2nd	3rd
USA	33	29	Saudi Arabia (9.7)	UAE (9.1)	Turkey (6.6)
Russia	25	22	India (39)	China (11)	Viet Nam (11)
China	5.9	3.6	Pakistan (35)	Bangladesh (20)	Myanmar (16)
France	5.6	7.1	Morocco (16)	China (13)	Egypt (9.5)
Germany	4.7	11	USA (13)	Israel (11)	Greece (10)
UK	4.5	4.1	Saudi Arabia (46)	India (11)	Indonesia (8.7)
Spain	3.5	2.6	Australia (29)	Saudi Arabia (12)	Turkey (8.7)
Italy	2.7	2.1	UAE (10)	India (8.8)	Turkey (8.2)
Ukraine	2.6	1.9	China (26)	Russia (12)	Ethiopia (9.2)
Netherlands	2.0	3.0	Morocco (17)	Jordan (12)	USA (7.7)

Zdroj: Trends in International Arms, transfers 2016.

Poznámka: Procento z celkových zaokrouhleno na 1 desetinné čárky (s výjimkou procenta více než 10, které jsou zaokrouhlená na celá čísla).

SIPRI určila 58 zemí jako vývozci hlavních zbraní v 2011-15. (tabulka 1). Mezi pět největších výrobců zbraní během tohoto období patřily USA, Rusko, Čína, Francie a Německo. Tyto státy dodávaly zbraně ve výši 74 procent všech dodávek (tabulka 1). O osm procent méně ve srovnání s USA dodávalo na trh zbraní Rusko. Prvních pět západoevropských dodavatelů, tj. Francie, Německo, Velká Británie, Španělsko a Itálie, dohromady tvořily 21 procent globálních převodů zbraní v letech 2011-15. Francouzský vývoz zbraní se snížil o 9,8 procenta mezi 2006-10 a 2011-15. Francie vyvážela zbraně do 78 států v letech 2011-2015. Celkem 28 procent francouzského vývozu zbraní šlo do států v Asii a Oceánii, 27 procent na Střední východ, 18 procent do Afriky a 15 procent do jiných států v Evropě. Vývoz Německa u hlavních zbraní se snížil o 51 procent mezi roky 2006-10 a 2011-15. Německo dodávalo hlavní zbraně do 57 států v letech 2011-15. Hlavními příjemci byly ostatní evropské státy (29 procent). Dalšími nejvyššími příjemci na regionální úrovni byly Amerika, Asii a Oceánii, a státy na Středním východě, Tento dovoz do jmenovaných států činil 23 procent německého vývozu zbraní. (Fleirant a kol., 2016).

Tabulka 2 znázorňuje deset největších dovozců hlavních zbraní a jejich hlavní dodavatele v letech 2011-2015. V podílu mezinárodního dovozu zbraní je na prvním místě Indie (14 %). Jejimi hlavními dodavateli je na prvním místě Rusko (70 %), na druhém USA (14 %), na třetím Izrael (14,5 %). Na druhém místě je s hlubokým propadem Saudská Arábie. V letech 2011-2015 jí nejvíce zbraní dodaly USA (46 %), na druhém místě Velká Británie (30 %), na třetím místě je Španělsko (5,9 %). Ve zprávě není žádná informace, která by se týkala České republiky.

Tabulka 2 Deset největších dovozců hlavních zbraní a jejich hlavní dodavatelé, 2011-15

Importer	Share of international arms imports (%)		Main suppliers (share of importer's total imports %), 2011-15		
	2011-15	2006-10	1st	2nd	3rd
India	14	8.5	Russia (70)	USA (14)	Israel (4.5)
Saudi Arabia	7.0	2.1	USA (46)	UK (30)	Spain (5.9)
China	4.7	7.1	Russia (59)	France (15)	Ukraine (14)
UAE	4.6	3.9	USA (65)	France (8.4)	Italy (5.9)
Australia	3.6	3.3	USA (57)	Spain (28)	France (7.2)
Turkey	3.4	2.5	USA (63)	South Korea (9.5)	Spain (8.9)
Pakistan	3.3	4.3	China (63)	USA (19)	Italy (4.6)
Viet Nam	2.9	0.4	Russia (93)	Ukraine (2.6)	Spain (0.9)
USA	2.9	3.6	Germany (21)	Canada (11)	Norway (8.1)
South Korea	2.6	5.7	USA (80)	Germany (13)	Sweden (2.2)

Zdroj: Trends in International Arms, transfers 2016.

5. Evropská unie a sankce

Evropská unie v současné době a v celosvětovém měřítku je nejaktivnějším subjektem v počtu vyslaných mezinárodních sankcí. Díky spolupráci s Organizací spojených národů a USA k 10. lednu 2015 bylo aktivních 21 zbrojních embarg a dále souvisejících omezení v oblasti obchodu se zbraněmi. (SIPRI, 2015). Evropská unie využívá sankce jako zahraničně politický nástroj aniž by se ohlížela na postoje ostatních účastníků. Byla a je na nich nezávislá. Nebylo tomu tak vždy. V zakládajících smlouvách (čl. 57 Smlouvy o založení EHS) byl výkon sankční politiky vázán výlučně na rozhodnutí RB OSN. Jediná výjimka se týkala zásad společného trhu. Na počátku 80. let se Evropská unie rozhodla odpojit se od Rady bezpečnosti a vazby na OSN. (Hufbauer, 2008). Nastoupila 90. léta 20. století, zvyšuje se počet válečných konfliktů. Tomu také odpovídal narůstající počet sankcí, které byly podle pozdějších hodnocení efektivní. Úspěch byl pro další státy motivující natolik, že došlo k celkovému oživení mezinárodní sankční politiky. (Wallesteen, 2003). Devadesátá léta 20. a začátek 21. století byla velmi intenzivní v kontextu se zaváděním konkrétních sankcí především na úrovni EU. (Happold, 2000, s. 953-963).

Evropská unie si uvědomovala, že bude nutné učinit opatření k zefektivnění využívání sankcí, které Rada Evropské unie zatím vydala. V roce 2003 to byla Pravidla pro implementaci a evaluaci restriktivních opatření (sankcí) v rámci společné zahraniční a

bezpečnostní politiky EU. Pravidla obsahovala řadu doporučení k zjednodušení a zpružnění celého procesu.¹⁰ Pro Evropskou unii bylo prvořadým cílem zajistit společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Důvodem byla skutečnost, že se Evropská unie příliš zaměřila na ekonomiku a její růst, zatímco zahraniční a bezpečnostní politika zůstávala poměrně značně okrajovou záležitostí. Evropská unie se v rámci ekonomiky zaměřila především na rozvoj zemědělství. Protože ve většině členských států bylo zemědělství základem ekonomiky, dokázaly se tyto země sjednotit, ale rozhodovací kompetence přenesly na nadnárodní orgány Evropské unie. Ve své podstatě se tak zbavily vlastní odpovědnosti.

Na rozdíl od zemědělské politiky se členské státy v oblasti zahraniční a také bezpečnostní politiky koordinovaly a konzultovaly, ale v případě, že došlo k jakýmkoli neshodám, každý stát konal samostatně. Důvodem byla skutečnost, že na rozdíl od zastřešujícího orgánu u zemědělské politiky v této oblasti nebyl žádný orgán, který by sjednocoval a v případě potřeby přesvědčil, třeba i donutil členské státy ke společnému postupu. V červnu 2004 Rada EU zveřejnila první programový dokument evropské sankční politiky „*Základní zásady pro použití restriktivních opatření (sankcí)*“. Dokument deklaroval, že sankce jsou v Evropské unii chápány jako efektivní nástroj, s jehož pomocí může EU přispět k boji proti terorismu, dobré správě věcí veřejných apod.

5.1. Zbrojní embarga a sankce

V úvodu stručné vysvětlení rozdílů zbrojní sankce a zbrojní embargo. Výraz „*zbrojní sankce zahrnuje širší škálu opatření než jen zákaz vývozu zbraní (zbrojní embargo)*. Výraz *sankce je tedy nadřazen pojmu embargo*.“ (Trávníčková a kol., 2015, s. 86). Trávníčková s autorským kolektivem se domnívají, že správně by se měl používat pojem zbrojní sankce. Přiznávají ale, že výraz zbrojní embargo výrazně vítězí nad vhodnějším pojmem zbrojní sankce. Připomínají, že rezoluce RB OSN obvykle operují s výrazem zbrojní embargo a podrobným výčtem a popisem dalších omezujících opatření týkajících se zbraní. (op. citace). Giumelli (2011, s. 16) uvedl, že v případě mezinárodní sankce jde o politicky motivovanou penalizaci uvalenou v důsledku neschopnosti cílového subjektu dodržovat mezinárodní standardy nebo mezinárodní závazky. V odborné literatuře se sankce dělí na diplomatické, ekonomické, tj. především finanč-

¹⁰ Guidelines on Implementation and Evaluation of Restrictive Measures (Sanctions) in the Framework of the EU Common Foreign and Security Policy 2005. Council doc. 15114/05.

ní, méně používané obchodní a vojenské, tj. zbrojní sankce, zbrojní embarga. ((Druláková, Zemanová a kol., 2012, s. 24–29).

Historie dokumentů dřívějšího Evropského hospodářského společenství dokazuje, že v tehdejších obdobích byly výlučně ukládány sankce RB OSN. Teprve na přelomu 80. a 90. let 20. století se začalo aktivně zapojovat také Evropské společenství a posléze celá Evropská unie. To platí také pro zbrojní embarga. V roce 1995 bylo uplatněno první autonomní zbrojní embargo v rámci velkého balíku dalších opatření proti Nigérii. Další zbrojní embargo bylo uvaleno Radou EU v květnu 2011 v rámci tzv. arabského jara v Sýrii, v červnu bylo uvaleno na Bělorusko a v únoru 2014 na Ukrajinu. Novým jevem byla skutečnost, že ještě před zbrojním embargem mu předcházely další typy sankcí. „*Uvedená zbrojní embarga dostala přijetím v podobě závěrů Evropské rady charakter čistě politického závazku členských států.*“ (Trávníčková a kol., 2015, s. 101).

Sankce vyhlášené v květnu 2011 proti Sýrii byly zaměřeny na zbrojní embargo, zákaz vstupu a zmrazení aktiv včetně zákazu embarga na luxusní zboží, bojkotu ropy a ropných produktů ze Sýrie. Opatření původně na 12 měsíců byla v prosinci 2011 rozhodnutím Rady EU prodloužena ještě dvakrát, a to v listopadu 2012 a únoru 2013. Od června 2013 se týká pouze zboží a technologií. Proti Ukrajině bylo 20. února 2014 vyhlášeno zbrojní embargo, resp. členské státy se dohodly, že suspendují vývozní licence na vybavení, které by mohlo být použito pro vnitřní represí a přehodnotí další licence týkající se zbraní a vojenského materiálu. Současně Rada naznačila zmrazení aktiv a cestovní omezení. O dva týdny později, 3. března 2014, Rada rozhodla o zacílení finančních sankcí na osoby odpovědné za zneužití ukrajinských státních prostředků a osoby odpovědné za porušování lidských práv na Ukrajině. Dne 5. března 2014 formou rozhodnutí a nařízení podrobně specifikovala rozsah finančních sankcí a představila konkrétní sankční seznam. Následovala další opatření, která se v krátkých obdobích střídala.

5.2. Vývoz zboží a technologií dvojího užití

Zboží a technologie dvojího užití představují širokou škálu produktů v průmyslové, jaderné, chemické a biologické oblasti. Vzhledem k nebezpečnosti těchto produktů je nutný pravidelný dohled a kontrola vývozu tohoto zboží. Rada bezpečnosti OSN v dubnu 2004 přijala rezoluci č. 1540, kterou se všechny státy zavázaly, že přijmou a posílí účinná opatření k zavedení tuzemských kontrol k zabránění šíření jaderných, che-

mických nebo biologických zbraní a jejich nosičů. Koncem roku 2006 vydala Evropská komise Sdělení o přezkumu režimu pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití a současně předložila návrh přepracovaného nařízení Rady. Režim kontroly je prováděn v rámci společné obchodní politiky EU podle nařízení Rady (ES) č. 428/2009. Přílohou nařízení je stanoven seznam zboží dvojího užití. K implementaci režimu kontroly vývozu byl na národní úrovni přijat zákon č. 594/2004 Sb., jímž se provádí režim pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití, který byl novelizován zákonem č. 343/2010 Sb. s účinností od 7. prosince 2010.

Od roku 2005 informuje MPO známé vývozce zboží, že bez ohledu na to, zda splňují technické požadavky uvedené v seznamu kontrolovaného zboží, či nikoliv, lze jejich vývoz do Íránu a Sýrie uskutečnit pouze na základě individuálního vývozního povolení uděleného Licenční správou MPO. Zodpovědným orgánem pro vydávání vývozních povolení je Licenční správa MPO.

V roce 2014 MPO vydalo v oblasti zboží a technologií dvojího užití celkem 389 rozhodnutí,

z toho:

- 359 udělených povolení k vývozu do 54 zemí.
- 14 neudělených vývozních povolení.
- 16 správních řízení bylo zastaveno podle ustanovení § 66 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění zákona č. 413/2005 Sb.
- MPO vydalo v 42 případech stanoviska k žádostem vývozců o předběžné prověření možnosti vydání povolení nebo k posouzení potřeby žádat o povolení. (MPO, 2014, s. 13).

Nejvýznamnější státy – vývoz položek dvojího použití v roce 2014:

Ruská federace (93x), Čína (25x), Írán (25x), Indie (24x), Turecko (19x), Brazílie (11x), Bělorusko (10x), Saúdská Arábie (13x), Izrael (11x), Egypt (11) a SAE (8x).

Nejčastěji vyváženými položkami v roce 2014 byly:

- strojírenské výrobky
- z chemického průmyslu především kyanid sodný a draselný, krasol a kyselina fluorovodíková, uhlíková a aramidová vlákna,
- rastrovací elektronové mikroskopy,

- detekční trubičky, detekční papírky bojových chemických látek,
- ochranné plynové masky a filtry. (MPO, 2014, s. 14).

6. Mírové operace OSN a vývoj v Angole

6.1. Angola a základní informace

Oficiální název státu: Angolská republika (Angola, port. República de Angola)

Vznik: 11 listopad 1975 (nezávislost na Portugalsku)

Rozloha: 1 246 700 km²

Poloha: Západní Afrika, při pobřeží Atlantického oceánu. Od hlavní části státního území je separována enkláva Cabinda, ležící severně od ústí Konga. Západní hranici tvoří 1650 km pobřeží Atlantického oceánu, celková délka pevninských hranic je 4837 km.

Hlava státu: prezident José Eduardo dos Santos (od 21. září 1979), prezident je zároveň vrchním velitelem ozbrojených sil a předsedou hlavní politické strany MPLA.

Hlavní město: Luanda

Počet obyvatel: cca 24,4 mil. (2014)

Hustota obyv. na km²: 14,8 obyvatele

Prům. roční přírůstek obyv.: 2,2 %.

Přes 36 % obyvatelstva žije v podmínkách, hraničících s chudobou.

Obrázek č.1 Mapa Afriky

Zdroj: [http:// images.google.cz](http://images.google.cz)

Hrubý domácí produkt:

Meziroční tempo růstu HDP vyjadřuje změnu hodnoty zboží a služeb, vyprodukovaných ekonomikou za období jednoho kalendářního roku. Angola je druhým největším africkým producentem ropy. Produkce ropy tedy tvoří hlavní část ekonomického sektoru, což představuje cca 47 % celkového objemu HDP, 98 % příjmů z exportu a 75% vládních příjmů, velkoobchod a maloobchod tvoří 21 % celkové produkce, zemědělství a rybnářství 10 %. Jedná se tedy o nejvýznamnější složky HDP. Zahraniční dluh Angoly se v roce 2014 pohyboval dle údajů CIA na hranici 28.60 miliard USD.

Národnostní složení:

Bantuské kmeny a národnosti, z toho nejpočetnější Ovimbundu (cca 37 % obyvatelstva) a Kimbundu (cca 25 %), dále Bakongo (cca 13 %), Chokwe, Lunda, Ganguela, Nhaneca-Humbe, Ambo, Herero, Xindunga, míšenci (cca 2 %) a běloši, především Portugalci (1 %).

Náboženství:

Křesťané: až 80 %, byť ne všichni náboženství praktikují; více než polovina z nich jsou katolíci, ostatní angolští křesťané se hlásí k některému z protestantských směrů, množí se tzv. letniční (Pentacostal) církve tradiční animisté: v „čistě“ podobě jen okrajově a spíše ve venkovských oblastech. Ostatní: roste počet obyvatel vyznávajících islám (cca 2 %)

Vývoj politické situace:

V Angole se první známky organizovaného emancipačního hnutí projevily v polovině 50. let 20. století. V ilegilitě působil Svaz národů Angoly (UPA) a v roce 1956 vzniklo Lidové hnutí za osvobození Angoly (MPLA). (Nálevka, 2004, s. 158). První ilegální politická hnutí a organizace vystoupily oficiálně na veřejnost v letech 1954-1958. Většina z nich byla založena na kmenovém základu, což vedlo k tomu, že se jim nepodařilo získat větší vliv. Podařilo se to UPA (Svaz národů Angoly) a MPLA (Lidové hnutí za osvobození Angoly). Obě strany měly v programu úplné odstranění kolonialismu a získání nezávislosti. (Motoška, 1982, s. 12). V Angole během let mezi sebou soupeřilo několik větších i menších skupin vedených snahou prokázat, že jsou schopny vést boj za nezávislost státu. Formovaly se různé skupinky osobností, jejichž politická orientace byla různorodá. (Klíma a Siber, 2008, s. 176).

7. Generace mírových operací OSN

První generace – tradiční peacekeeping Tradiční peacekeepingové mise první generace byly určeny pro řešení mezistátních konfliktů a trvaly do 90. let 20. století. Jejich vysílání v následujícím období neskončilo úplně, ale bylo z velké části nahrazeno širšími misemi druhé generace. Tradiční mise byly a jsou vedeny zásadami, jež vycházely z mise UNEF I. Šlo především o schválení Radou bezpečnosti, souhlas zúčastněných stran, nestrannost, minimální užití přímé vojenské síly a rychlé ukončení ozbrojeného konfliktu. Na jejich úspěšnost mělo často značný vliv politické klima v Radě bezpečnosti.

Druhá generace – širší (wider) peacekeeping Nová generace mírových misí reagovala na změnu povahy tehdejších konfliktů, které byly v průběhu 90. let spíše etnické a vnitrostátní. Příkladem může být Rwanda či bývalá Jugoslávie. Mise druhé generace

mohou být nasazovány už v průběhu ozbrojeného konfliktu a jejich mandát je upravován podle potřeby. Hojně spolupracují s jinými organizacemi a institucemi především humanitárního zaměření. Tyto mise nebývaly obecně tak úspěšné, poněvadž často měly vytyčené mnohem vyšší cíle, než jakých mohly reálně dosáhnout, či jim scházely dostatek finančních prostředků. Nezanedbatelným faktorem je také změna složení vysílaných jednotek, které stále více poskytovaly méně rozvinuté státy s hůře vycvičenými armádami.²⁰

Třetí generace – operace na udržení míru (Peace Support Operation) V posledním období zaznamenáváme nárůst počtu mírových misí vyzžadujících širší mandát než by odpovídal druhé generaci.. Rozsah peacekeepingu se rozšiřuje na jiné aktivity než jen pozorování, jak tomu bylo v počátcích těchto misí. Je zde umožněno přímého použití vojenské síly, čímž mise této generace spadají spíše pod kapitolu VII Charty OSN. Za příklad lze uvést misi ISAF v Afghánistánu nebo KFOR v Kosovu. (Urbanovská, 2008).

7.1. Mírové operace OSN pro udržení míru

Vzhledem k politické a vojenské situaci v Africe se Organizace spojených národů musela několik let zabývat problematikou tohoto kontinentu. Afrika se tak na několik let stala prioritní činností této celosvětové organizace. OSN od svého založení v roce 1945 zaměřila na africkém území více než třetinu mírových operací. OSN člení mírové operace na tzv. generace. Operace první generace se řídila principy, které zavedla v padesátých letech 20. století. Byly charakteristické tím, že se opíraly o šestý článek Charty OSN. Měly za cíl zabránit eskalaci konfliktů. Relativně úspěšně plnily úkoly, které byly omezovány mandáty, takže se poměrně brzy ukázaly jako nedostatečné. (Bureš, 2003, s. 29). Skutečnost, že operace první generace přestaly plnit své poslání, vyvolala potřebu zavést operace druhé generace. Ty vycházely ze sedmé kapitoly Charty OSN a na rozdíl od první generace již umožňovaly použít vojenskou sílu. Kromě toho měly za cíl vykonávat civilní a humanitární úkoly, což mělo pomoci při řešení vnitrostátních konfliktů.

Rada bezpečnosti OSN je pro výkon operací, které OSN organizuje, klíčová. „*Vykonává obecnou kontrolu a řízení operací, specifikuje jejich účel, stanovuje a upravuje mandát a určuje způsob ukončení angažmá*“ (Rikhye, 1984, s. 180). Díky své iniciativě při schvalování jednotlivých rezolucí je možné bezproblémově zajišťovat finanční

prostředky, personální zajištění, uplatňování pravomocí, které jsou obsahem schváleného mandátu včetně doby trvání operace. Podpora Rady bezpečnosti schváleným operacím je naprosto zásadním faktorem. Jinak by nebylo možné dosáhnout úspěchu. „*Mandát je odrazem politického vyjednávání a představuje kompromis, který v sobě zahrnuje mnohé ústupky, limitující rozsah potřebných aktivit.*“ (Urbanovská, 2008, s. 37).

Nedostatky mandátu:

- Často neodpovídá reálné situaci.
- Měly by odpovídat zdrojům, které jsou dostupné pro jejich implementaci.
- Nedostatkem bývá nedostatečná flexibilita mandátů, což způsobuje, že vojáci tak se svázanými rukama přihlížejí pokračování konfliktu.
- Jednotky se stávají terčem útoků, což negativně ovlivňuje ochotu vysílat vojáky do dalších operací.
- Vzhledem k použití diplomatického žargonu má mandát značně vágní podobu. (Urbanovská, 2008, s. 37).

8. Operace OSN v Angole na udržení míru a jejich úspěch

Následně po skončení boje proti koloniálnímu Portugalsku a po vyhlášení nezávislosti Angoly, ovládaly situaci v zemi tři mocenské skupiny ve vzájemném antagonistickém postavení. První z nich, jež vznikla v roce 1956, bylo Angolské lidově osvobozené hnutí (MPLA). V roce 1966 vznikl Národní svaz pro úplnou nezávislost Angoly (UNITA). Sloučením skupin UPA (Svaz angolského lidu) a PDA (Angolská demokratická strana) vzniká v roce 1962 FNLA (Angolská národně osvobozená fronta). Mezi těmito třemi skupinami probíhal boj o moc v nově se rodícím státě. Převahu na počátku měla MPLA. Vládu nezávislé Angoly uznalo dne 11. listopadu 1975 celkem 28 států, převážně afrických a komunistických (Klíma 2008:225). Ovšem současně i předáci svazu UNITA vyhlásili svůj vlastní nezávislý stát, který však nebyl nikým oficiálně uznán. MPLA byla již od samého počátku občanské války významně podporována SSSR. SSSR byl jednou z prvních zemí, která plně uznala vznik a existenci Angolské lidové republiky a jeho záměrem bylo vybudovat a upevnit svoji africkou sféru vlivu na území Angoly, a to konkrétně zajištěním a realizací trvalých dodávek zbraní do země.

Na začátku občanské války v Angole hrálo významnou roli tehdejší existující soupeření mezi SSSR a USA. Každý z těchto států podporoval jednu ze stran konfliktu. Již ihned zpočátku sehrávaly velice důležitou roli v tomto konfliktu naleziště nerostných surovin. Neoddiskutovatelnou byla těžba ropy, přičemž ze zisků, takto dosažených, financovala vládnoucí MPLA svůj boj proti organizaci UNITA. Neméně významnou roli sehrála v průběhu času i těžba diamantů, a to zejména po ukončení studené války, kdy UNITA ztratila podporu USA.(Doyle, 2001).

8.1. Operace v Angole UNAVEM I.

Deset let bojů za nezávislost

Občanská válka v Angole se stala součástí studené války. Válečný konflikt velmi výrazně poznamenal ekonomii Angoly. Válečného běsnění se zúčastnila celá řada různých vojenských skupin. Podle vojenských analytiků nejsilnější byla skupina MPLA (Lidové hnutí za osvobození Angoly) a a UNITA (Národní svaz pro úplnou nezávislost Angoly). Problémem bylo, že místo toho, aby se obě skupiny spojily, navzájem velmi tvrdě soupeřily o moc. Kromě toho MPLA se těšilo podpoře Sovětského svazu a Kuby, zatímco za UNITA stály Spojené státy americké, ke kterým se připojila Jihoafrická republika. Původním záměrem bylo potírání guerillových válečníků SWAPO (South West African People's Organization), bojující proti jihoafrické vládě v Namibii.

Po boji proti koloniálnímu Portugalsku a po vyhlášení nezávislosti Angoly proti sobě stály v zemi tři skupiny. První z nich bylo v roce 1956 Angolské lidové osvobozené hnutí (MPLA). V roce 1966 vznikl Národní svaz pro úplnou nezávislost Angoly (UNITA). Sloučením skupin UPA (Svaz angolského lidu) a PDA (Angolská demokratická strana) vznikla v roce 1962 FNLA (Angolská národně osvobozená fronta). Každá z těchto skupin se domnívala, že jen ona má právo být vládnoucí skupinou a určovat další pravidla. Je logické, že rozdílné představy všech tří skupin vyústily v boj o moc v Angole. V počátku těchto nových aktivit si úspěšně vedla MPLA. Vládu nezávislé Angoly uznalo postupně 28 států, převážně afrických a komunistických (Klíma, 2008, s. 225). Tento stav se nelíbil vůdci UNITA. Vyhlásili vlastní nezávislý stát, který ale žádná země oficiálně neuznala. MPLA od začátku občanské války významně podporoval SSSR. Jeho záměr byl jasný. Chtěl z Angoly vybudovat svou africkou sféru vlivu. Důležitým spojencem Angoly byla komunistická Kuba. Do konce roku 1975 se do Angoly přesunulo přibližně jedenáct tisíc kubánských vojáků s veškerou lehkou a

těžkou technikou a sovětská podpora věnovaná vládě MPLA dosáhla koncem roku 1975 částky 150 milionů dolarů (Klíma, 2008, s. 226).

Změna režimu

V roce 1974 se změnil režim v Portugalsku. Výsledkem bylo, že nová portugalská vláda se rozhodla dát nezávislost všem svým dosavadním africkým koloniím. V důsledku tohoto aktu se Angola se stala svobodnou zemí. Nová angolská vláda musela hned řešit nečekaný problém. Tím bylo komu předat moc v novém státě. MPLA i UNITA samy vyhlásily svrchovanost nad oblastmi, které měly pod kontrolou.

Pokračování občanské války

Nepodařilo se ale zcela ukončit boje, v důsledku čehož válka pokračovala i v průběhu osmdesátých let díky neustále proudící zahraniční pomoci živena vnější pomocí oběma stranám. Angolská vláda si najala EO v roce 1993. Válka v Angole probíhala již od roku 1961. Tento vleklý konflikt se po vyhlášení nezávislosti v roce 1975 změnil na občanskou válku. Po krátkém příměří a volbách v roce 1992, které vyhrála MPLA a které neuznala UNITA, se rozpoutala nová vlna násilí. UNITA do roku 1993 ovládla velkou část Angoly, především pak diamantové doly a ropná naleziště.

Úloha Executive Outcomes

Za této situace byla najata EO (Executive Outcomes) na svoji první přímou vojenskou akci.¹¹ „EO nasadila v průběhu svého působení v Angole kolem 500 operátorů, kteří zajišťovali výcvik a reorganizaci FAA (Federální letecká správa). Piloti, kteří podnikali bojové lety s technikou angolských vzdušných sil, vytvořili komando speciálních sil, které aktivně pátralo po vůdcích UNITA a likvidovalo velitelská centra. Dobře vycvičené a reorganizované síly FAA spolu s EO vytvořily údernou sílu, jejíž ofenziva zatlačila jednotky UNITA zpět. Vláda postupně získávala kontrolu jak nad velkými městy, tak nad důležitými surovinovými zdroji. UNITA byla spojenými jednotkami EO/FAA donucena usednout k jednacímu stolu a výsledkem byla mírová dohoda

¹¹ Vojenskou společnost EO založil v roce 1989 bývalý příslušník jihoafrických speciálních jednotek Eben Barlow. Většinu tvořili Jihoafričané a 70 % z nich bylo černé pleti. Velkou výhodou pro vojáky EO byl fakt, že naprostá většina z nich mluvila stejným jazykem, podstoupila tentýž druh výcviku a mnoho z nich bojovalo v pravidelných jednotkách jihoafrické armády.

podepsané v Lusace v listopadu 1994. Vůdci UNITA podepsali dohodu s podmínkou, že Executive Outcomes odejdou z Angoly.“ (Horák, 2014).

V prosinci 1998 měly zúčastněné strany válek dost a nebyly ochotny ve válečných aktivitách pokračovat. V tomto termínu byly podepsány dvě dohody. První byla o stažení vojáků z Namibie a o stažení kubánských vojáků z Angoly. (Danová, 1999, s. 24). Přestože se jeden z dokumentů nezabýval Angolou, ale Namibií, jsou obě dohody považovány za provedený nezbytný krok k ukončení válek. Následovala další jednání, vedla k vytvoření UNAVEM I.

UNAVEM I

Vojenská pozorovací skupina byla ustavena na základě rezoluce Rady bezpečnosti č. 626 z prosince 1988. Nesla název United Nations Angola Verification Mission (UNAVEM). Cílem bylo především připravit kompletní stažení kubánských vojsk z území Angoly podle vytvořeného časového plánu, na jehož tvorbě se podílely vlády Kuby a Angoly. Operace se zúčastnilo 70 vojenských pozorovatelů z 10 zemí světa. Počet byl rozšířen o mezinárodní a místní civilní personál. Náklady na operaci činily 16,4 milionu amerických dolarů. Angolská vláda poskytla operaci prostory pro úřadování a ubytování, což umožnilo ušetřit jeden milion dolarů. Částka byla později převedena na účet operace UNAVEM II (Fortna, 1993, s. 381). Na základě rezoluce Rady bezpečnosti č. 626 v roce 1988 bylo rozhodnuto, že stahování bude trvat 31 měsíc. Pro tuto akci stačilo nakonec 30 měsíců. Generální tajemník OSN Kofi Anan mohl Radě bezpečnosti oznámit, že rezoluce byla splněna, UNAVEM efektivně svůj mandát splnila. Zatímco operace UNAVEM probíhala, Portugalsko vyvolalo a zabezpečilo velmi náročná a intenzivní diplomatická jednání. Výsledkem bylo uzavření mírových dohod mezi MPLA a UNITA v květnu 1991 v Bicesse. (Urbanovská, 2008, s. 26).

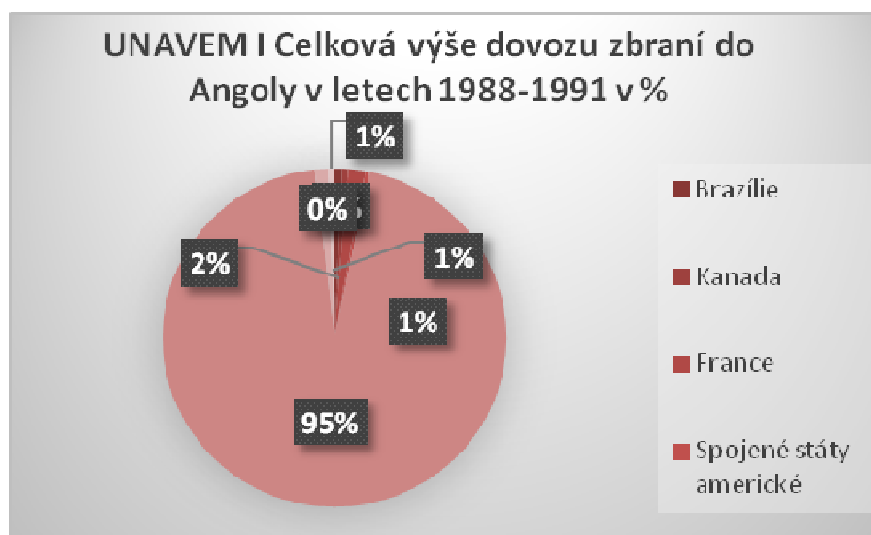
Důvod, proč vše po všech nesnázích a problémech skončilo dobře, byl zřejmý. Politická a vojenská situace v Angole se stávala neúnosnou, což vedlo k závěru, že je nezbytné přijmout takové řešení, které skončí mírovými jednáními po předcházejících politických jednáních. Později se ukázal závažnější problém. *„Dohoda o UNAVEM neobsahovala však žádné politické řešení angolského konfliktu, což se pro budoucí vývoj ukázalo jako klíčové. Po stažení kubánských jednotek ze země se poměr sil vychýlil v neprospěch angolské vlády a v následující době došlo k eskalaci bojů.*“ (Debiel, 2003, s. 89)

Tab.č 3: UNAVEM I Dovozy zbraní do Angoly v letech 1988-1991 (Zdroj: SIPRI 1988-1991)

	1988	1989	1990	1991	Total
Brazílie	9				9
Kanada	2		5		7
Francie	10	10			20
SSSR	936	127	127		1191
Španělsko	0	15			15
Švýcarsko	0		8		8
USA	5				5
Celkem	962	152	140		1255

Podle tab. č. 3 a obr. 5 byl největším dovozcem zbraní do Angoly v letech 1988-1991 tehdejší Sovětský svaz. Od 1. ledna 1992 již Rusko. Z celkových dovozů ve výši 1255 obchodů se zbraněmi bylo plných 94,9 % z Ruska. Na druhém místě byla Francie, její dovoz v těchto letech představoval 1,6 %. Na třetím místě bylo Španělsko (1,2 %).

Graf č. 4: UNAVEM I Celková výše dovozu zbraní do Angoly v letech 1988-1991 v %

Zdroj: SIPRI 1988-1991, vlastní vypracování

V 80. letech 20 století byla Angola byla scénou pro vzdorování na různých úrovních. Na národní úrovni to byla válka mezi mocí národně osvobozeneckého hnutí MPLA a ozbrojené opozice UNITA a FNLA. Na regionální úrovni zápas mezi Angolou

a jihoafrickým apartheidem, a konečně pak globální soutěžení mezi dvěma velmocemi - SSSR a USA.

V období "studené války" byla nastolena otázka ve smyslu, že která z těchto aktivit může získat rozhodující vliv na Angolu, získá poté "klíč" k celé Jižní Africe. Prostřednictvím hospodářské pomoci umožnil Sovětský Svaz nezávislé Angole zlepšit současnou situaci v zemi. A současně s dodávkami zbraní přijeli tisíce sovětských vojenských poradců do země a zde pomáhali odrazet vnější agresi a vytvoření národních ozbrojených sil. Jako důkaz toho můžeme na grafu sledovat, že od roku 1988 až po rok 1991 byl Sovětský Svaz největším dodavatelem výzbroje do Angoly.

Taktéž je možno z grafu vyčíst, že v období občanské války a uskutečnění mírové operace UNAVEM 1 podle SIPRI importovaly zbraně i další Evropské státy, jako Španělsko a Francie. Dalšími importéry byly Spojené Státy, Brazílie, Kanada a Švýcarsko.

8.2. Operace v Angole UNAVEM II.

Politické a válečné rozbroje v Angole přes veškerá probíhající a ukončená jednání pokračovaly nadále. Z tohoto důvodu Rada bezpečnosti schválila rezoluci č. 696 z května 1991 a schválila druhou etapu operace UNAVEM II. Cílem operace bylo monitorování příměří a chování a jednání angolské policie v tomto období. O rok později se konaly nové prezidentské volby, bylo nutné je opět pozorovat a verifikovat. Po období klidu došlo opět k obnovení bojů mezi vládou a jednotkami UNITA. Z tohoto důvodu bylo rozhodnuto, že musí být mandát UNAVEM II upraven s cílem pomoci stranám konfliktu při dosažení dohody týkající se postupu mírového procesu s tím, že jeho výsledky bude nutné zahrnout do příměří na národní a lokální úrovni. Po podepsání Lusackého protokolu (listopad 1994) byla UNAVEM II pověřena úkolem ověřit počáteční fázi plnění mírové dohody.

Doba trvání operace byla vymezena dobu sedmnácti měsíců, což byla doba, ve které měly být konány plánované volby. Výsledky voleb nedopadly podle představ UNITA, takže vedení opět obnovilo boje. Problém byl v tom, že UNAVEM II měl zúžený mandát, což ji neumožňovalo efektivně do řešení situace zasáhnout. Zůstala pouze pasivním přihlížitelem. Logickým vyústěním bylo, že začala ztrácet autoritu, a to tak významně, že musela evakuovat téměř celou síť svých působišť. Generální tajemník OSN Kofi Anan navrhl prodloužit mandát UNAVEM II, s hlavním cílem poskytovat „dobré služby“ a hrát roli zprostředkovatele mezi bojujícími stranami. Na základě žá-

dosti Rada bezpečnosti opakovaně prodlužovala mandát operace až do února 1995. V následujícím období operaci vystřídala UNAVEM III (Danová, 1999, s. 25). Náklady UNAVEM II představovaly částku téměř 176 milionům dolarů.

Problémy, se kterými se UNAVEM II musel vyrovnávat

- Operace UNAVEM II působila ve složité situaci.
- Musela aktivně napomáhat k překonávání překážek, které vyplývaly z implementace dohod.
- Její politická role musela zůstat omezená.
- Závažným nedostatkem bylo podfinancování operace a nedostatečný počet vojenských pozorovatelů i civilních pracovníků.
- Volební pozorovatelé při výkonu svých povinností čelili násilí a zastrašování.
- Velká rozloha země byla důvodem překážek logistické povahy.
- Mezi samotnými členy Rady bezpečnosti se projevoval nedostatek vůle efektivně řešit problémy v Angole. (Adebajo a Landsberg, 2000, s. 169).

Způsoby a metody řešení válečných konfliktů jsou různé. Odborníci se shodují, že velkou a významnou roli v těchto případech hrají odborníci na vyjednávání, jejich schopnost navazovat kontakty, úspěšně a přesvědčivě argumentovat. Statistická data hovoří o tom, že válka v Angole trvala dvacet sedm let. Zdá se neuvěřitelné, že takto dlouho se v některé zemi válčilo. Na druhou stranu se ale nejen africká, ale také světová veřejnost přesvědčila o tom, jak snadné je nějaký národní nebo mezinárodní válečný konflikt vyvolat. Podle historických dokumentů a vojenské analýzy klíčovou roli sehrál vůdce UNITA J. Savimbim, která nechtěl dovolit, aby UNITA byla odzbrojená, nepřijal ani výsledky voleb, odmítal jakoukoli účast v diskusích na téma míru a mírového odzbrojení, přestože tyto aktivity byly financovány OSN. Významnou úlohu nejen v jeho odporu k mírovým aktivitám, ale také k udržování války mu pomáhaly především zisky z obchodu s diamanty. Podle různých zpráv té době UNITA získávala větší příjmy z prodeje diamantů než angolská vláda (Gedlu, 1999, s. 20).

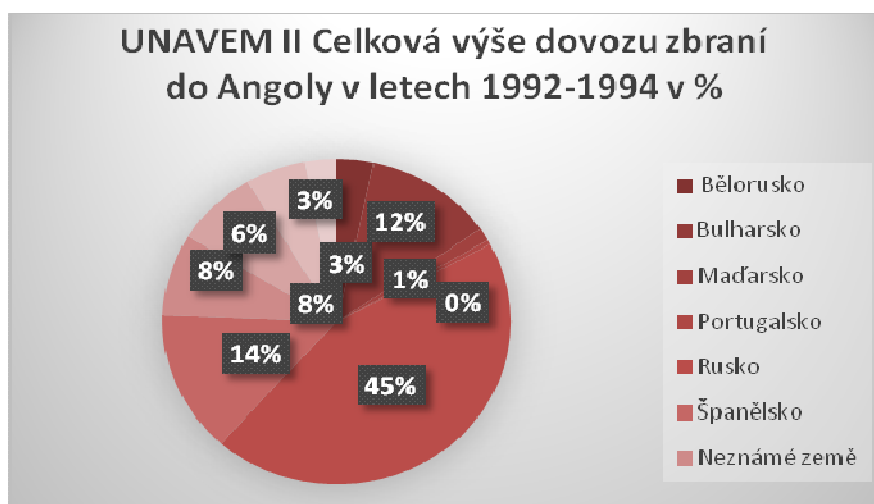
Tab. č. 4: UNAVEM II Největší dovoz zbraní do Angoly v letech 1992-1994

UNAVEM	1992	1993	1994	Total
Bělorusko		8		8
Bulharsko		28		28
Maďarsko		3		3
Polsko			18	18
Portugalsko		1		1
Rusko		47	57	104
Slovensko			13	13
Španělsko		17	16	33
USA			7	7
Neznámé země		19		19
Celkem		122	111	233

Zdroj: SIPRI 1992-1994

Podle tab. 4 a grafu č. 4 v letech 1992 a 1994 v roce 1992 nebyla zaznamenána žádná aktivita obchodu se zbraněmi (možná také jen bezvýznamná, která statistikům nestála za to ji v desetinách procent zaznamenávat).

Graf č. 5 UNAVEM II Největší dovoz zbraní do Angoly v letech 1992-1994

Zdroj: SIPRI 1992-1994, vlastní vypracování

Na přelomu osmdesátých a devadesátých let přestalo mít soupeření mezi Východem a Západem takovou dynamiku a konflikt v Angole byl odsunut na vedlejší kolej. 8.

prosince 1991 byla však podepsána tak zvaná Bělověžská dohoda o vytvoření Společenství nezávislých států (SNS), která ukončila po 69 letech existenci Sovětského Svazu.

8.3. Operace v Angole UNAVEM III.

Po podpisu mírové dohody (Lusacký protokol) v listopadu 1994, schválila v únoru 1995 Rada bezpečnosti OSN rezoluci č. 976, která se týkala ustavení v pořadí již třetího UNAVEM. Vycházelo se z Lusackého protokolu, který spolupotvrzoval závazky z roku 1991. Také tentokrát před operací UNAVEM III byla postavena řada úkolů. Prakticky se týkala zajištění plnění úkolů, které byly plněny již při dřívějších operacích. Měla opět za úkol „*monitorovat a verifikovat průměří a proces národního usmíření, dohlížet na stažení a demobilizaci jednotek UNITA a na neutralitu Angolské národní policie, koordinovat a podporovat humanitární aktivity spojené s mírovým procesem, účastnit se aktivit na odstraňování min, dohlížet na volební proces a další.*“ (Urbanovská, 2008). Na základě zmíněné rezoluce Rady bezpečnosti bylo vysláno „*až sedm tisíc vojenských jednotek spolu s 350 vojenskými a 260 policejními pozorovateli, avšak této síly operace nikdy nedosáhla; v červnu 1997 měla 4220 jednotek. Výdaje na operaci činily přibližně 752 milionů dolarů. Doba trvání byla původně naplánována na šest měsíců, avšak v důsledku vyhrocené situace v zemi a neschopnosti plnit stanovené úkoly bylo působení UNAVEM III prodlužováno až do června 1997, kdy byla operace definitivně ukončena, aniž by dosáhla svých cílů.*“ (Danová, 1999, s. 26).

Neúspěch UNAVEM III

- UNAVEM III postrádala důvěryhodnost z důvodů předchozího negativního působení.
- Nesprávně byly odhadnuty náklady na operaci, rozpočet byl několikanásobně vyšší oproti UNAVEM II.
- Poměr příslušníků operace byl v poměru k obyvatelstvu neuvěřitelně nízký.
- MPLA a UNITA měly dlouhodobě vyrovnané síly.
- Obě vlastnily přístup k bohatým zdrojům nerostných surovin s obchodními vazbami na mezinárodní trh se zbraněmi (Gedlu, 2002, s. 37).
- MPLA, ani UNITA nemyslely implementaci podepsaných mírových dohod vážně.
- Čtyři roky po podepsání Lusackého protokolu občanská válka nanovo vypukla.

- Zvratem se stalo až zabití J. Savimbiho v únoru 2002 během bojů proti vládním jednotkám. Po této události se vládní síly dohodly s UNITA na příměří. (Adebajo a Landsberg, 2000, s. 170).
- V září 2002 byla oficiálně zahájena demilitarizace jednotek UNITA, které se chtěly demilitarizovat.
- Bezpečnostní rada UN v prosinci 2002 změnila embargo na dovoz zbraní, a to na „zákaz význačného vojenského materiálu“.

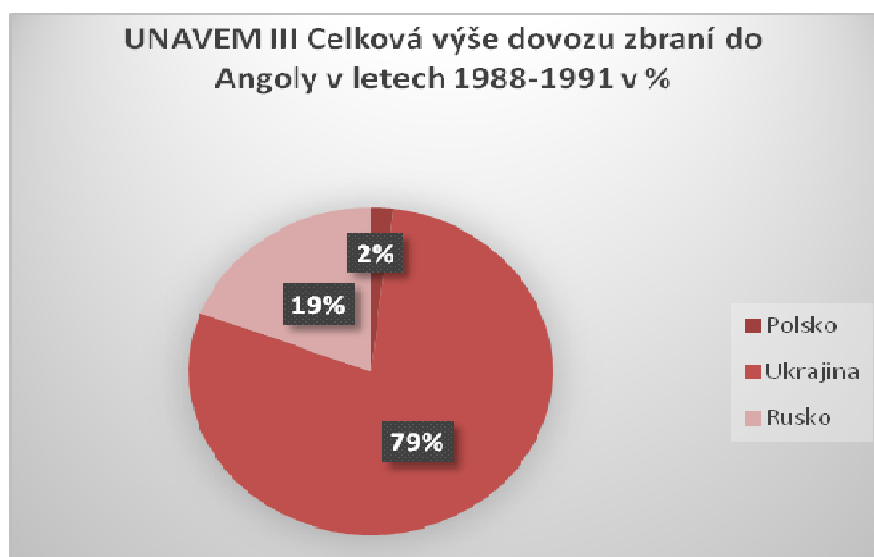
Tab. č.5 : Dovozy zbraní do Angoly v letech 1995-1997

UNAVEM III.	1995	1996	1997	Celkem
Polsko	1			1
Ukrajina		41		41
Rusko		3	7	10
Celkem	1	44	7	52

Zdroj: SIPRI 1995-1997

Podle tab. 7 a obr. 7 v letech 1995-1997 v souvislosti s akcí UNIVEM III dovoz zbraní do Angoly významně poklesl. V roce 1995-1997 se stala významným dovozcem zbraní Ukrajina (79 %), na druhém místě Rusko (19 %) a s jedním dovozem Polsko (2 %).

Graf č.6 : UNAVEM II Největší dovoz zbraní do Angoly v letech 1992-1994

Zdroj: SIPRI 1995-1997, vlastní vypracování

9. Analýza současných dodávek zbraně do Angoly

Zajímavé a velmi podrobné údaje o dodávkách zbraní a stavu výzbroje pro angolskou armádu byly zveřejněny již v roce 2003.

Ozbrojené síly: 92 000 osob, + 250 000 osob (vojáků v záloze), + 100 000 osob (hnutí MPLA-demilitarizováno), + 30 000 osob (policie).

Pozemní vojsko: 67 000 osob

Pozemní vojsko: 6 tankových brigád, 3 mechanizované brigády, 2 motorizované pěší brigády, 2 pěší brigády, 1 průzkumnou brigádu, 1 vzdušný výsadkový prapor, 4 dělostřelecké brigády, 2 raketometné dělostřelecké brigády, 1 ženijní brigádu a 1 zabezpečovací brigádu.

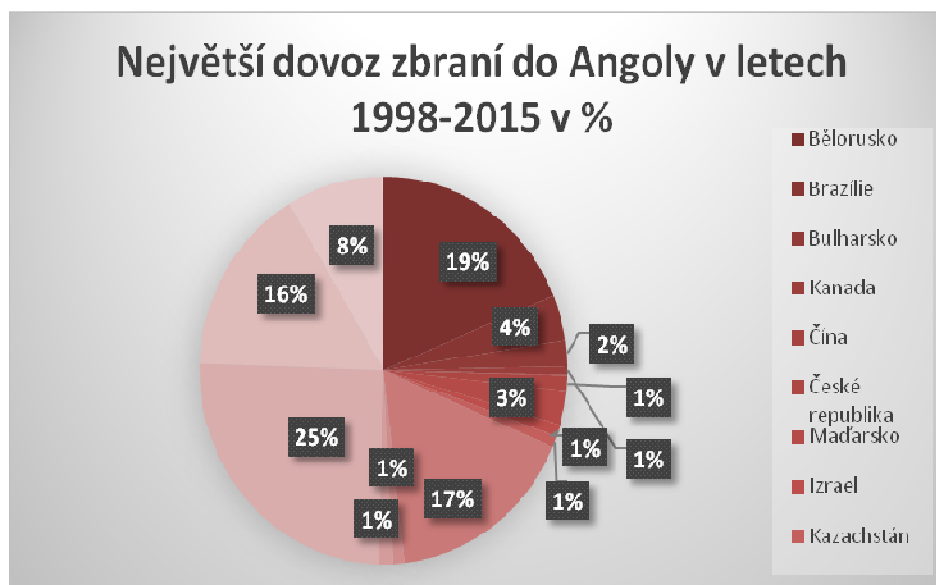
Bojeschopné tanky: Bojeschopných je jen 550 tanků a to především T-54/-55 a T-62. Postupně od roku 1993 bylo sešrotováno zhruba 400 tanků T-34/85. Ze 715 tanků tak zůstalo jen zhruba 315 tanků T-34/85, ale které měly být do roku 2006 také postupně vyřazeny a zničeny. (Admin, 2008),

Poté následuje podrobný výčet dalších zbraní. Výčet končí statistickými údaji o letectvu počínaje typy letadel, helikoptér, s počtem 8 000 osob. Nechybí počty námořnictva – celkem dva tisíce osob.

Dodávky České republiky Angole do roku 2012

Česká republika v začátcích spolupráce poskytovala Angole rozsáhlé úvěry v řádu desítek milionů dolarů. V průběhu občanské války v Angole také bezplatně poskytla několik dodávek vojenského materiálu. Např. v roce 1976 dělostřelecké náboje za 34 milionů korun (400 000 ks munice ráže 30 mm pro dvojkanony) vyžádaných pro kubánská vojska v Angole a lehké kulometry za šest a půl milionu korun pro angolskou armádu, v roce 1978 deset tisíc samopalů pro angolskou milici. Patnáct tisíc samopalů Angola získala na základě výhodného československého úvěru. V červnu 1982 bylo bezplatně dodáno šest tisíc samopalů, sto pušek, dvě stě těžkých kulometů a tisíc granátometů spolu s nejrůznějším ženijním, spojovacím a zdravotnickým materiálem, dohromady za více než jedenáct milionů. (MZV ČR, 2012).

Graf č. 7: Největší dovoz zbraní do Angoly v letech 1998-2015

Zdroj: SIPRI 1995-1997, vlastní vypracování

Občanská válka, která trvala celých 27 let a skončila v roce 2002, měla tragický dopad na ekonomickou a sociální situaci v zemi. Po ukončení bojů nastala etapa rekonstrukce země. Především díky ziskům z bohatých nalezišť ropy, kterou Angola prodávala zejména do Číny, se Angola stala jednou z nejrychleji rostoucích ekonomik Afriky.

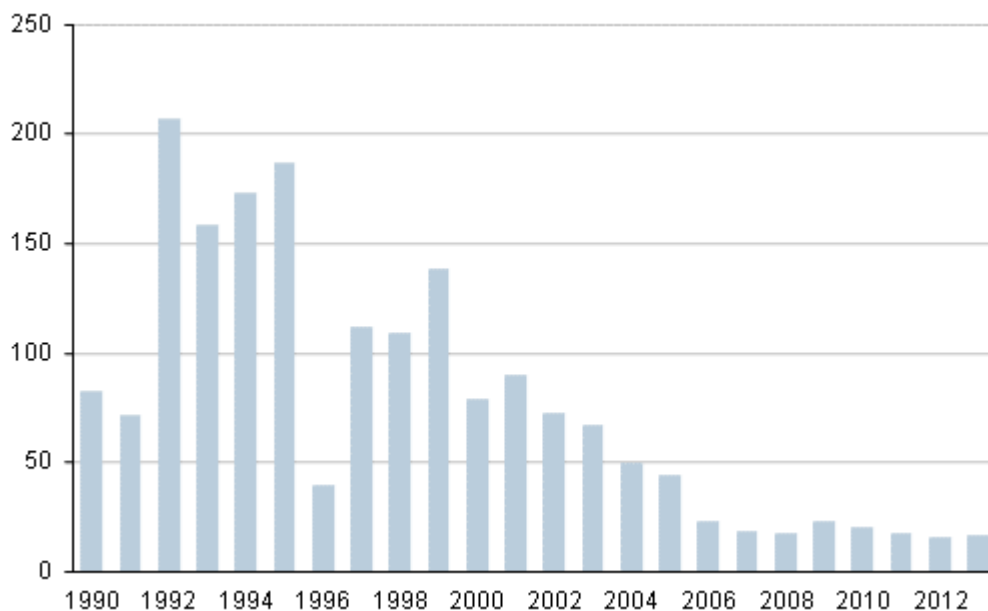
Po ukončení občanské války byla zahájena nová rozvoje země, kterou lze označit jako "Čínská". Vzhledem k neustálému obviňování z korupce udržovala vláda Angoly napjaté vztahy s MMF, a z tohoto důvodu, aby zemi pomohla, přišla Čína s nabídkou investic a dovozu levného zboží. Podle čínských statistik narůstal obchod s Afrikou v prvních pěti měsících roku 2012 meziročně o 22 procent a dosáhl sumy, větší, než osmdesát miliard dolarů. Rychleji přitom docházelo k exportu z Afriky – o 25 procent, vývoz na kontinent se zvýšil o 17,5 procenta, což se týkalo i zbraní, podle dat SIPRI byla v letech 1998 až 2015 Čína jedním s největších dodavatelů zbraní do Angoly. Pro srovnání – obchod Číny s Evropskou unií se ve stejném období zvýšil zhruba o jedno procento. Jak taková spolupráce vypadá, lze ilustrovat na příkladu Angoly, jež patří s Jižní Afrikou mezi největší obchodní partnery asijské velmoci v regionu. Čína skupuje více, než 40 % angolského ropného exportu. Vzhledem k tomu, že infrastruktura země byla výrazně narušena dlouholetou občanskou válkou, jedním z jeho největších investičních projektů je nákladná obnova železnic.

Čína z celkového počtu 16 zemí, kam vyváží, nejvíce zásobuje Nigérii (35% z objemu veškerého čínského vývozu). Ukrajina zahájila úspěšné podnikání s Čadem (28% podílem dovozu ukrajinských zbraní celkem devíti příjemcům v regionu). Rusko zajišťuje dodávky zbraní celkem 5 příjemcům z oblasti subsaharské Afriky, kdy 77 % tvoří dodávky do Sudánu a mezi další odběratele patří Čad, Niger, Senegal a Uganda).

Rusko patří také mezi další dodavatele zbraní do Angoly. Avšak ekonomická a vojenská pomoc v období války v Angole nebyla poskytována zdarma. Dluh Angoly vůči Rusku narostl dle různých zdrojů do výše od 5,5 až do 10 miliard dolarů. Nicméně v listopadu roku 1996 byla převážná část angolského dluhu (ve výši 5,5 miliardy dolarů) odepsána a Rusko uzavřelo “Dohodu o restrukturalizaci”.

Zahraniční dluh v Angole se zvýšil na 35933.10 milionů USD v roce 2014 na rozdíl od 28178.06 milionů USD v roce 2013. Průměrný zahraniční dluh v Angole zaznamenaný ve vyšší 16016.61 million USD a rekordní minimum 7594,83 milionů USD v roce 2006. Naopak rekordní maximum můžeme zaznamenat letech 1992-1994, což je období po ukončení operaci UNAVEM I a konání operace UNAVEM II. Zahraniční dluh v Angole je vykazován národní bankou Angoly.

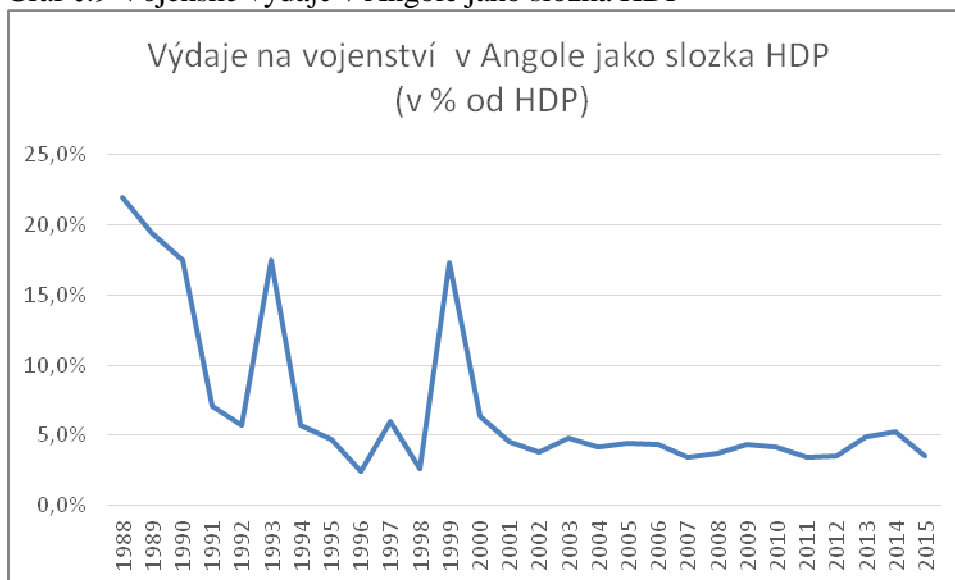
Graf č.8 Zahraniční zadluženost Angoly v letech 1990-2012 (% od HDP)

Zdroj : Světová banka

Propad cen ropy, který začal v polovině roku 2014 vážně ovlivnil angolskou ekonomiku a nadále omezuje vyhlídky na růst. Poté, co vláda snížila rozpočet na rok 2016 o 20% v březnu, Angola formálně požádala o pomoci v podobě podpoření veřejnými financemi. MMF poznamenal, že tříletý rozšířený fond objekt v současné době je předmětem jednání a budou na území státu prováděné strukturální reformy zaměřené na diverzifikaci ekonomiky, zlepšení výběru daní a veřejných financí a zvýšení transparentnosti v bankovním sektoru. Dne 17. dubna, se uskutečnilo klíčové setkání členu OPEC a států které nejsou členy OPEC a ve výsledku byl zmrazen výstup ve snaze zastavit pokles cen ropy. Výsledek jednání představuje velké množství ropné závislých ekonomik vzhledem k tomu že příjmy z prodeje ropy zůstanou utlumené.

Graf č.9 Vojenské výdaje v Angole jako složka HDP

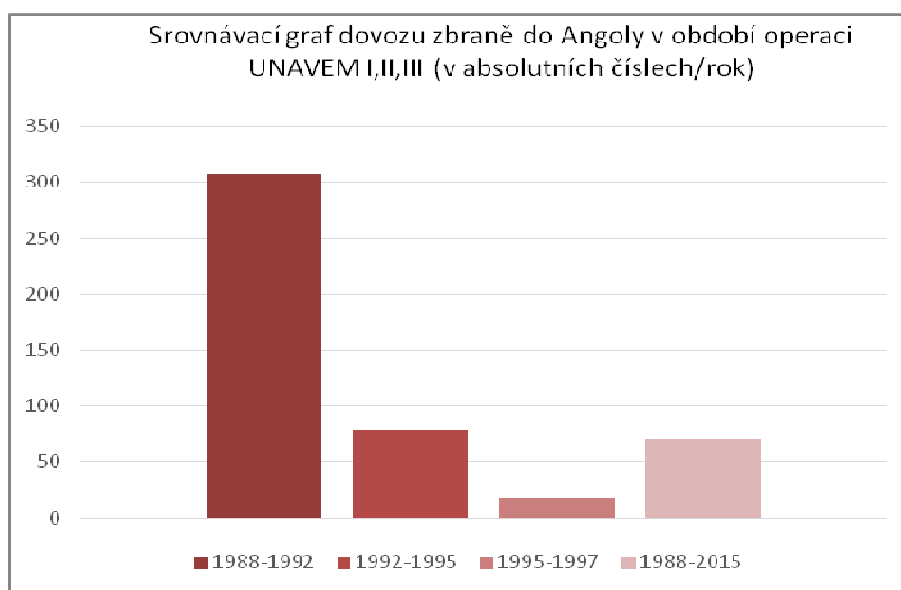
Podle dat SIPRI největší vojenské výdaje v Angole byly zaznamenány v roce 1988, 1992 a 1999. Můžeme to pojmít s tím že v těchto letech na území Angoly proběhly operace na udržení míru, konkrétně UNAVEM I, II a III které byly podrobněji popsány v na začátku podkapitoly. Což v značné míře ovlivnilo dynamiku vojenských jako celku.

Později v roce 2012 podepsalo Angolské ministerstvo obrany a "Rosobornexport" smlouvu o dodávce zbraní a vojenského materiálu v hodnotě miliardy dolarů. Dohoda byla podepsána na základě výsledků návštěvy ruského vicepremiéra Dmitrije Rogozina v Angole. Obsahem balíku dodávky se v souladu s podmínkami smlouvy staly náhradní díly na sovětské zbraně, ruční a lehké zbraně, munice, tanky, děla a víceúčelové vrtulníky Mi-17.

Angola se v současnosti jeví jako jeden z klíčových ruských spojenců v africkém regionu. Mezi těmito dvěma zeměmi je docela dobře vyvinuté politické vztahy. Proto vzhledem k relativně úzkým politickým vztahům, převládajícím v Sovětském svazu, odepsalo v roce 1996 Rusko Angole 70 procent z celkové výše dluhu v úhrnné částce pěti miliard dolarů. Zbývající dluh se země zavázala splácet v časovém horizontu 20 let. Většina dluhu nartostla během sovětské éry. Jedná se většinou o různordé exportní úvěry, zaměřené na nákup zbraní a vojenské techniky.

Ve srovnání s 80. lety došlo ke čtyřnásobnému poklesu objemu dodávek zbraní. Pokud na tuto problematiku pohlédneme z hlediska absolutních jednotek, dochází v období let 1988 až 2015 k celkovému poklesu importu dle údajů SIPRI až na hranici 40 jednotek. (Dle údajů SIPRI).

Graf č.10 : Srovnávací graf dovozu zbraně do Angoly v období operaci UNAVEM I,II,III (v absolutních číslech/rok)

.Zdroj: SIPRI, vlastní vypracování

Jak upozorňuje Libor Lukášek, úspěch operací na udržení míru závisí na množství lekcí i náhodných a nepředvídatelných faktorů, a proto je třeba všechny zkušenosti a aspekty, které z nich vyplývají, neustále zaznamenávat, analyzovat a vyhodnocovat (Lukášek, 1999, s. 19)

Porovnáním všech tří období UNAVEMU I lze zjistit, že nejvíce dovozů se uskutečnilo v letech 1988-1991. Tehdy se celkově uskutečnilo 1255 obchodů se zbraněmi, při kterých dominoval zcela jednoznačně tehdejší Sovětský svaz s 1191 obchody (94,9

%), na druhé místě bylo Španělsko (14 %), na třetím místě Bulharsko (12 %). Období Unavemu II byl z hlediska počtu zavřených obchodů výjimkou rok 1992, kdy se ve statistických SIPRI neobjevil ani jeden obchod. V roce 1993-1994 k největším vývozcům opět patřilo Rusko (45 %), jehož dodávky zbraní se snížily o 50 %. Na druhém místě bylo Španělsko (14 %), na třetím místě skončilo Bulharsko (12 %). Třetí období UNAVEM III lze považovat za výrazně nejslabší. Se statistikách SPRI se ocitly v rámci dodávek pro Angolu pouze tři země. V roce 1995-1997 se stala významným dovozcem zbraní Ukrajina (79 %), která znamenala doslova raketový start v objemu dodávek zbraní. Na druhém místě skončilo Rusko (19 %), což znamenalo proti UNIVEM II pokles o 26 % a oproti UNIVEM I z období let 1988-1991 pokles z 95 % na 19 %, tj. o 76 %, což je pokles o tři čtvrtiny vývozu. celkem a s jedním dovozem Polsko (2 %). Z uvedených dat vyplývá, že nejúspěšnějším (je otázkou, zda se vůbec jedná o úspěšný vývoz, když jde o zbraně), bylo období první UNAVEM.

Důležité zmínit že v období konání mírových operací v Angole proběhal konflikt mezi Západem a Východem – americkou a sovětskou sférou vlivu – vyvolaný důsledkami druhé světové války (hlubší kořeny i ve válce samotné) a odlišnými světy demokracie a totality a mělo to významný vliv na dodávání zbraně do území Angoly.

Konflikt se vyznačoval vyhraněnou rétorikou obou stran, závody na poli zbrojení tzv. zástupné války.

V souvislosti s válečnými aktivitami Angoly a mnoha rezolucemi Rady Bezpečnosti OSN je nutné se v závěru stručně zmínit o mírových operacích OSN. V první řadě je nezbytné zmínit skutečnost, že po skončení druhé světové války snad nikdo nepředpokládal (OSN nevyjímaje), že by ve světě mohly znovu války vypuknout. Z tohoto důvodu na tuto pravděpodobnost OSN nebyla připravena. Postupně v různých zemích vypukaly válečné konflikty, které z pozice OSN bylo nutné řešit, pokud se nechtělo, aby se války rozšířily na další území. Rada bezpečnosti OSN stále častěji vydávala vojenským jednotkám pod vedením OSN souhlas k užití vojenské síly. Bylo nutné změnit přístup OSN k řešení situace. Ve světě se objevují různé výzvy na ukončení válek, včetně války studené, ale OSN selhala, nedokázala se s nimi po politické stránce vyrovnat. Přitom NATO od počátku 90. let 20. století rozvíjela tzv. operace na podporu míru (peace support operations), přičemž vycházelo ze zkušeností operací OSN a také z praxe aliančních zemí, které měly s použitím vojsk zkušenosti (Zůna, 2002, s. 9-10).

J. Smolík (2010) připomíná dokument tzv. Capstone doctrine, která první doktrínou v historii OSN a zároveň to byl první pokus kodifikovat hlavní lekce, které OSN

získala za dobu svého působení. Definuje zastřešující principy mírových operací. Operace na podporu míru se mohou na první pohled zdát, že jsou téměř totožné s principy OSN, kterými jsou: nestrannost, souhlas, omezené použití síly. Odlišnost operací na podporu míru oproti dosavadním formám udržování míru ze strany OSN nejlépe vynikne srovnáním principů, kterými se operace řídí. Na první pohled vypadají identicky s principy OSN: nestrannost, souhlas a omezené použití síly; jejich pojetí je však jiné

Odlišnosti NATO

Nestrannost

„NATO na podporu míru je vždy nestranné, a pokud je použita proti jedné ze stran síla, je to proto, co strana (ne)dělá vzhledem k mandátu operace či ustanovením mírové dohody, a ne proto, kým tato strana je. V tom se operace NATO liší od pojetí nestrannosti a coby neutrality ze strany OSN.“ (NATO, 2001, 3-2).

Souhlas NATO: „Souhlas stran konfliktu s působením operace a jejím mandátem NATO chápe jako základ pro dosažení politického řešení situace a trvalého míru a je připraveno jej aktivně podporovat a vynucovat, ať prostřednictvím následné odměny, nebo silou.“ (NATO 2001: 3-3).

Použití síly: „jsou vždy aplikována omezení, která vycházejí z mandátu dané operace, konkrétní situace, stupně ohrožení a příslušných právních norem. Na rozdíl od OSN však NATO neomezuje použití síly na pouhou sebeobranu a nepředpokládá pasivní charakter sil.“ (Zůna, 2001, s. 55).

10. Závěr

Vývoj politické situace v Angole byl v posledních desetiletích poznamenán válkami. Boj o politickou a ekonomickou moc mezi jednotlivými uskupeními přinesl zemi mnoho utrpení, ze které se nemohla, díky neschopnosti a také spíše neochoty sama dostat. Z tohoto důvodu se po několikaleté vojenské anabázi místních uskupení začala angažovat Rada bezpečnosti Organizace spojených národů.

Postupem let přibývaly rezoluce s cílem ovlivnit neutěšenou situaci v zemi a pokusit se mírovými cestami zklidnit situaci v Angole, ukončit války a začít znovu budovat ekonomiku země. Rezoluce 864 z 15. září 1993 byla první rezolucí, která uvalila zbrojní embargo na Národní svaz pro úplnou nezávislost Angoly (UNITA). Rezoluce dále ustavila sankční výbor Rady bezpečnosti, který měl za úkol sledovat vývoj politické situace v Angole a přijímat průběžná opatření z rezoluce vyplývající.

Po čtyřech letech se ukázalo, že z rezoluce č. 864 byla splněna jen malá část, proto Rada bezpečnosti OSN vyhlásila další rezoluci, pod číslem 1127 z 28. srpna 1997. Jak lze vyčíst z obsahu rezoluce, ve svém čtvrtém odstavci uvalila proti hnutí UNITA další sankce. Ty se týkaly omezení pohybu vedoucích představitelů hnutí a dospělých členů jejich rodin, uzavření všech úřadů UNITA, zákaz letů organizovaných UNITA nebo v jeho službách, zákaz dodávání leteckých součástí a technické obsluhy letadel UNITA. Z výčtu vyplývá, že by se mohlo zdát, že je to velmi přísné opatření, jenže zkušenosti dokazují, že se týká pouze nepatrného zlomku osob z počtu obyvatel Angoly, takže dopad byl v praktické rovině téměř žádný hlavně z hlediska cestování vedoucích představitelů a jejich rodinných příslušníků.

V rámci kapitoly č.4, článek 39 stanoví, že „Rada bezpečnosti určí, zda došlo k ohrožení míru, porušení míru nebo útočnému činu, a doporučí nebo rozhodne, jaká opatření budou učiněna podle článku 41 a 42, aby byl udržen nebo obnoven mezinárodní mír a bezpečnost.“ Vysvětlení je jasné. Zatímco článek 41 umožňuje přijímat pouze nevojenská opatření v případě porušení míru a bezpečnosti, článek 42 umožňuje použití vojenské síly. (Darchiashvili, 2010).

Neschopnost Rady bezpečnosti OSN důsledně vyžadovat plnění rezoluce 1127 v kontextu všech zúčastněných stran, dosvědčuje fakt, že v lednu 1998 byla přijata další rezoluce týkající se Angoly, tentokrát č. 1149. Proč byla přijata? „Rada bezpečnosti znovu potvrdila svou připravenost přehodnotit opatření uvedená v odstavci 4 rezoluce 1127 (1997), nebo zvážit uvalení dodatečných opatření v souladu s odstavci 8 a 9 rezo-

luce 1127 (1997), a to na základě zprávy, která měla být předložena Radě bezpečnosti generálním tajemníkem v březnu 1998 v souladu s odstavcem 3 rezoluce 1149 (1998).“ Následoval další řetězec rezolucí, rezoluce č. 1157 z 20. března 1998 a rezoluce 1164 z 29. dubna 1998. „Rada bezpečnosti ještě jednou potvrdila svou připravenost přehodnotit opatření uvedená v odstavci 4 rezoluce 1127 (1997), nebo zvážit uvalení dodatečných opatření podle odstavců 8 a 9 rezoluce 1127 (1997).“ V rezolucích žádná konkrétní zmínka o tom, co se podařilo a nepodařilo zatím splnit, jaké tedy byly konkrétní důvody přijetí dalších rezolucí, které nepřinesly nic nového, konkrétního. Z počtu každoročně přijímaných rezolucí je možné v mnoha případech nabýt dojmu, že Rada bezpečnosti „vyrábí“ rezoluce jen proto, aby dokázala, že vyvíjí bohatou činnost. Je nezbytné si uvědomit, že se jedná o rezoluce, které byly přijaty po třech zásadních mírových operacích v Angole. Poslední mírová operace UNAVEM III. byla schválena Radou bezpečnosti OSN rezolucí č. 976 z února 1995. Cílem bylo pomoci stranám konfliktu v obnově míru a v dosažení národního usmíření. (Urbanovská, 2008, s. 28).

Po boji proti koloniálnímu Portugalsku a po vyhlášení nezávislosti Angoly proti sobě stály v zemi tři skupiny. První z nich bylo v roce 1956 Angolské lidové osvobozené hnutí (MPLA). V roce 1966 vznikl Národní svaz pro úplnou nezávislost Angoly (UNITA). Sloučením skupin UPA (Svaz angolského lidu) a PDA (Angolská demokratická strana) vznikla v roce 1962 FNLA (Angolská národně osvobozená fronta). Každá z těchto skupin se domnívala, že jen ona má právo být vládnoucí skupinou a určovat další pravidla. Je logické, že rozdílné představy všech tří skupin vyústily v boj o moc v Angole. Již z výčtu skupin, které mezi sebou soupeřily bylo evidentní, že každý pokus o nalezení společné platformy pro všechny byl předem odsouzen k nezdaru. Neschopnost a také neochota přijmout kompromisní závěry byly několikaleťou překážkou pro ukončení válečných aktivit a uzavření mírových dohod. Problémem bylo i vměšování se dalších států do vnitropolitické situace v Angole. Důležitým spojencem Angoly byla komunistická Kuba. Do konce roku 1975 se do Angoly přesunulo přibližně jedenáct tisíc kubánských vojáků s veškerou lehkou a těžkou technikou. Zároveň sovětská podpora věnovaná vládě MPLA dosáhla koncem roku 1975 částky 150 milionů dolarů (Klíma, 2008, s. 226). Vojenské vměšování se do jakéhokoli státu rozpoutává daleko více problémů, protože v tomto okamžiku se dění stává celosvětovou záležitostí – viz rezoluce Rady bezpečnosti OSN.

Na případu Angoly bylo vidět, jak je nebezpečné vměšování se zahraničních vojsk do vnitrostátních vojenských a politických sporů. Příkladem je účast Executive Outcomes v přímé akci v Angole. Vojenskou společnost EO založil v roce 1989 bývalý příslušník jihoafrických speciálních jednotek Eeben Barlow. Většinu tvořili Jihoafričané a 70 % z nich bylo černé pleti. Přestože tento subjekt působil v Angole s více než s pěti sty vycvičených profesionálních vojáků s převahou letců a leteckých odborníků a postupně se mu spolu s dalšími aktéry podařilo přinutit UNITU k jednání a k podepsání mírové dohody v roce 1994, byla účast této jednotky z mezinárodního hlediska chápána jako vměšování se do vnitřních záležitostí Angoly. Z tohoto textu lze odvodit, že pro skončení válečných aktivit nebo aktivit jiných, které ohrožují bezpečnost a mír v konkrétní státě je vždy efektivnější, když celou záležitost vyřeší pouze dvě nebo tři strany, které se účastnily celého válečného sporu.

UNAVEM I. Rada bezpečnosti OSN vytvořila a schválila dokument týkající se pomoci Angole vyřešit existující válečný konflikt. Debiel v roce 2003 potvrdil to, co autorka uvedla v úvodu části, že rezoluce Rady bezpečnosti OSN jsou v převážné většině pouze slohová cvičení bez znalosti aktuální situace. „Dohoda o UNAVEM neobsahovala však žádné politické řešení angolského konfliktu, což se pro budoucí vývoj ukázalo jako klíčové.

Podkapitola 4.3.4 se týkala dodávek zbraní a bojové techniky ze zahraničí do Angoly. Je evidentní, že Angola během dlouhého období války (27 let) byla výhodným odběratelem, protože měla čím platit. Diamanty byly a jsou platidlem, které každá země ráda přijme. Není příliš podrobných informací o tom, kolik zbraní v kterém roce doputovalo do Angoly. Tyto údaje jsou většinou předmětem utajení na základě podepsaných mezinárodních obchodních smluv. Také Česká republika byla významným dodavatelem pro Angolu. Rozsáhlé úvěry v řádu desítek milionů korun nebyly nikdy Angolou splaceny. V dokumentu Ministerstva zahraničních věcí z roku 2012 jsou dále velmi podrobně uvedeny jednotlivé aktivity týkající se poskytování českých odborníků Angole, možnosti bezplatného studia v České republice pro angolské občany apod. V každém případě Angola stála Českou republiky stovky milionů korun, které již nikdy nebylo možné získat zpět.

Předmětem bakalářské práce bylo řešení vybraných konfliktů, které se odehrávaly v průběhu dvaceti sedmi let války v Angole. Toto období je pro každou zemi, Angolu nevyjímaje, obdobím, ve které se místo budování a rozvoje ekonomiky, kulturních hodnot, zdravotní, sociální a další péče o občany země, válčí, čili země je systematicky a

cílevědomě ničena. Celá situace byla popsána a analyzována na několika konkrétních případech, z nichž vynikaly zejména ty, které byly řešeny na základě rezolucí Rady bezpečnosti OSB. Jednalo se o mírové operace UNAVEMI., II. a III. V nich je definována nejen negativní úloha jednotlivých politických skupin, které soupeřily s využitím zbraní o politickou moc ve státě, ale je také zmíněna politika vměšování se cizích států (zejména Kuby a bývalého SSSR) do vnitřních záležitostí Angoly s odůvodněním, že se jedná o přátelskou pomoc v boji proti válečnému protivníkovi.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit jakým způsobem se mezinárodní obchod se zbraněmi podílel na politické a vojenské situaci v Angole v dobách válečných konfliktů mezi politickými soupeři v zemi v kontextu s rezolucemi Rady bezpečnosti OSN. Statistické údaje uvedené za prvé v teoretické části práce na základě údajů, které se problematikou mezinárodního obchodu se zbraněmi zbývají, dokladují, že Angola již v letech 2011-2015 nepatřila k největším odběratelům zbraní od celosvětových výrobců. Důvodem je, že válečný konflikt byl zatím ukončen a Angola se důsledně pokouší o dlouholetou obnovu válečnými akcemi zničené země. Kapitola č. 9 ale dokladuje, jak byla silně vyzbrojena Angola v roce 2003. Pouze pro připomenutí jeden údaj. V roce 2003 bylo v armádě 92 tisíc oso, k tomu bylo 250 tisíc vojáků v záloze, 100 tisíc osob bylo demilitarizováno a 30 tisíc osob je policie. To samo o sobě svědčí, o jak silnou armádu se jednalo.

Porovnáním všech tří období UNAVEMU I lze zjistit, že nejvíce dovozu se uskutečnilo v letech 1988-1991. Tehdy se celkově uskutečnilo 1255 obchodů se zbraněmi, při kterých dominoval zcela jednoznačně tehdejší Sovětský svaz s 1191 obchody (94,9 %), na druhé místě bylo Španělsko (14 %), na třetím místě Bulharsko (12 %). Období Unavemu II byl z hlediska počtu zavřených obchodů výjimkou rok 1992, kdy se ve statistikách SIPRI neobjevil ani jeden obchod. V roce 1993-1994 k největším vývozcům opět patřilo Rusko (45 %), jehož dodávky zbraní se snížily o 50 %. Na druhém místě bylo Španělsko (14 %), na třetím místě skončilo Bulharsko (12 %). Třetí období UNAVEM III lze považovat za výrazně nejslabší. Se statistikách SPRI se ocitly v rámci dodávek pro Angolu pouze tři země. V roce 1995-1997 se stala významným dovozcem zbraní Ukrajina (79 %), která znamenala doslova raketový start v objemu dodávek zbraní. Na druhém místě skončilo Rusko (19 %), což znamenalo proti UNIVEM II pokles o 26 % a oproti UNIVEM I z období let 1988-1991 pokles z 95 % na 19 %, tj. o 76 %, což je pokles o tři čtvrtiny vývozu. celkem a s jedním dovozem Polsko (2 %).

Z uvedených dat vyplývá, že nejúspěšnějším (je otázkou, zda se vůbec jedná o úspěšný vývoz, když jde o zbraně), bylo období první UNAVEM.

Z informací a údajů uvedených v bakalářské práci vyplývá, že Angola si prošla velmi složitým obdobím, na jehož řešení se podílela Rada bezpečnosti OSN jako zástupce celosvětového společenství. Z tohoto důvodu lze konstatovat, že se předmět i cíl práce podařilo splnit.

Data, se kterými bylo v práci operováno, vychází zejména ze statistik SIPRI, která je vydává každoročně. Uvedená data potvrdila, že nejnáročnější na dovoz zbraní do Angoly bylo období prvního UNAVEMU, které zcela jednoznačně vedlo v počtu celkových dodávek zbraní. Je nutné si povšimnout faktu, že největší dodávky zbraní do Angoly z bývalého Sovětského svazu skončily v závěru prvního UNAVEMU. V první fázi byly dodávky zbraní největší, protože v praktické podobě šlo o to, který stát získá na základ nabídnutých služeb a hlavně cen, právo být prvním v dodávkách vojenské techniky. Bylo to v souvislosti s ukončením tzv. studené války, kterou na základě jednání ukončili na Maltě tehdejší představitelé USA prezident G. Bush a představitel tehdejší Sovětského svazu M. Gorbačov. Z tohoto pohledu lze konstatovat, že formulovaná hypotéza se potvrdila.

11. Použité zdroje

ADEBAJO, Adekeye a Chris LANDSBERG, 2000. Back to the Future: UN Peacekeeping in Africa. *International Peacekeeping*, Vol. 7 (2000), No. 4, s. 161–188.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Renáta HÓTOVÁ, 2011. Znalci v mezinárodním prostředí:

v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a v investičních sporech. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck. 555 s. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-395-0.

BIANCHI, Andrea, 2009. State Responsibility and Criminal Liability of Individuals. In: Cassese, Antonio. *The Oxford Companion to International Criminal Justice*. 1st edition. Oxford: Oxford University Press.

BUREŠ, Oldřich, 2003. Mírové operace OSN v postbipolárním světě – méně znamená více. *Mezinárodní vztahy*, ročník 38, číslo 3, s. 24–43. ISSN 0323-1844.

DANOVÁ, Eva, 1999. Mírový proces v Angole. *Mezinárodní politika*, ročník XXIII, číslo 3, s. 24–27. ISSN 0543-7362.

DAVID, Vladislav, SLADKÝ, Pavel a František ZBOŘIL, 2008. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 1. vyd. Praha: Leges. ISBN 978-80-87212-08-0.

DEBIEL, Tobias, 2003. *UN-Friedensoperationen in Afrika. Weltinnenpolitik und die Realität von Bürgerkriegen*. Bonn: Dietz.

DOYLE, M. W., 2011. War Making and Peace Making: The United Nation's Post Cold War record. In: Crocker, C. A.; Hapson, F. O a Aall, P. Washington DC : United States Institute of Peace Press, pp. 529-560

DRULÁKOVÁ, Radka (ed.) a Štěpánka ZEMANOVÁ (ed.), 2012. Mezinárodní kontext české sankční politiky. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-399-5.

FLEURANT, Aude, PERLO-FREEMAN, Sam, WEZEMAN ET AL., 2016. Trends in International Arms Transfers. Stockholm: SIPRI.

FORTNA, Virginia Page, 1993. United Nations Angola Verification Mission I. In: DURCH, William J. (ed.): The Evolution of UN Peacekeeping. Case studies and Comparative Analysis. New York: St. Martin's Press, 1993, s. 376–387.

GEDLU, Mesfin, 1999. Nové boje v Angole: možnost vzkříšení ideálů angolské revoluce. Mezinárodní politika, ročník XXIII (1999), číslo 2, s. 20–21.

GRINC, Jaroslav, 2010. *Právo pro politology*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2921-3.

GIUMELLI, Francesco, 2011. Coercing, constraining and signalling: explaining UN and EU sanctions after the Cold War. Colchester: ECPR Press. 210 s. ECPR Press monographs. ISBN 978-1-907301-20-9.

HAPPOLD, M., 2000. Fourteen against One: The EU Member States' Response to Freedom Party Participation in the Austrian Government. The International and Comparative Law Quarterly, October, vol. 49, no. 4, s. 953–963.

HUFBAUER, G. C. a kol., 2008. Economic Sanctions Reconsidered. 3rd Edition. Washington: The Peterson Institute for International Economics. ISBN 978-0-88132-407-5.

KELSEN, Hans, 2007. Collective and Individual Responsibility in International Law with Particular Regard to the Punishment of War Criminals, California Law Review. 31 Cal. L. Rev. 530 (1943). ISSN 0008-1221.

KLÍMA, Jan a SIEBER, Karel, 2008. Dějiny Angoly. Praha: NLN. ISBN 978-80-7106-950-8.

KREUZBAUER, Günter und Silvia AUGENEDER, 2004. Der Juristische Streit. Recht zwischen Rhetorik, Argumentation und Dogmatik. ISBN 978-3-515-08480-2.

LUKAŠEK, Libor (1999): Některé mezinárodní aspekty mírových operací. Mezinárodní politika, ročník XXIII (1999), číslo 5, s. 17–19

MAKARCZYK, Jerzy (ed.), 1996. Theory of International Law at the Threshold of the 21st Century. Kluwer Law International. ISBN 90–11-0296-5

MALENOVSKÝ, Jiří, 2008. Mezinárodní právo veřejné, jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk. ISBN 978-80-210-4474-6.

MOTOŠKA, Miloš, 1982. Angola. Praha: Pressfoto. Obchodně ekonomické sborníky Institutu zahraničního obchodu. Afrika, sv. 72, s. 12.

MPO ČR, 2014. Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2014. Praha: MPO.

MZV ČR, 2012. Československo a subsaharská Afrika v letech 1948-1989.

NÁLEVKA, Vladimír, 2004. Čas soumraku: Rozpad koloniálních impérií po druhé světové válce. Praha: Triton. ISBN 80-7254-495-0.

ONDŘEJ, Jan. 2009 . *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. Aleš Čeněk, Plzeň. ISBN 978-80-7380-181-6.

ORAKHELASHVILI, Alexander, 2005. The Impact of Peremptory Norms on the Interpretation and Application of United Nations Security Council Resolutions. *The European Journal of International Law*, vol. 16 no.1, p. 59-88.

PELIKÁNOVÁ, Irena, 2012. *Obchodní právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-714-8.

POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ, 2006. *Mezinárodní právo veřejné. 5.*, doplněné a rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-536-4.

SCHEU, Harald Ch., 2004. Europa und der Stein der Weisen. Die argumentative Funktion von Rechtsgutachten im politischen Diskurs, in: KREUZBAUER, G., AUGENDER, S., Der Juristische Streit. Recht zwischen Rhetorik, Argumentation und Dogmatik. ISBN 978-3-515-08480-2.

SCHEU, Harald Christian, 2005. Problematika judiciálních mechanismů v současném mezinárodním právu. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. 213 s. ISBN 80-86861-37-6.

SMOLÍK, J. -- ŠMÍD, T. a kol. *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011. 276 s. Monografie ;. ISBN 978-80-210-5288-8.

STARITA, Massimo, 1999. Amnesty for crimes against humanity : coordinating the state and individual responsibility for gross violations of human rights, 9 Italian Yearbook of International Law. vol 9. s. 104.

ŠTURMA, Petr, 2003. Mezinárodní odpovědnost za škodlivé následky činností nezakázaných mezinárodním právem, in ČEPELKA, Čestmír, Dalibor JÍLEK a Pavel ŠTURMA. Mezinárodní odpovědnost. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. 339 s. ISBN 80-210-3057-7.

TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana, Zemanová, Štěpánka a Radka Druláková, 2015. Ukládání zbrojních sankcí v sankční praxi Evropské unie. *Současná Evropa*, roč. 20, č. 1, s. 85-105. ISSN 1804-1280.

TŮMA, Miroslav, 2011. Jaderné odzbrojení: utopie, nebo projev politického realismu?. Praha: Ústav mezinárodních vztahů. ISBN 978-80-86506-96-8.

URBANOVSÁ, Jana, 2008. Operace OSN na udržení míru v Africe po skončení studené války – předpoklady úspěchu. *Mezinárodní vztahy*, č. 3, s. 22-46. ISSN 0323-1844.

WALLENSTEEN, Peter, STAIBANO, Carina and Mikael ERIKSSON (eds.), 2003. *Making Targeted Sanctions Effective: Guidelines for the Implementation of UN Policy Options*. Uppsala: Department of Peace and Conflict Research, Uppsala University. ISBN 91-506-1657-9

ZIMMERMANN, Andreas, 2005. Comment: Responsibility for Violations of International Humanitarian Law, International Criminal Law and Human Rights Law – Synergy or Conflict? In: Heintschel von Heinegg, Wolf, Epping Volker. *International Humanitarian Law Facing New Challenges*. Berlin: Springer.

Webová stránka

ADMIN, 2008. Angola – ozbrojené síly v roce 2003. [online]. 17. 11. 2008. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z <http://waffen-ss.cz/angolske-ozbrojene-sily-v-roce-2003/>

AMNESTY.CZ. Trendy v mezinárodním obchodu se zbraněmi. [online]. 30. 4. 2015. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z <http://www.amnesty.cz/news/287/trendy-v-mezinarodnim-obchodu-se-zbranemi-2010-14?d=2015-02>

Angola - External Debt. In: *Focus Economics* [online]. 2016 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <https://www.focus-economics.com/country-indicator/angola/external-debt>

BIBEN, Martin a Luboš PALATA, 2015. České firmy dovážely zbraně na Ukrajinu, o licenci přišly až nyní. [online]. 18. 2. 2015. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/vyvoz-zbrani-embargo-ukrajina-de3-/zahranicni.aspx?c=A150217_220610_domaci_aba

E15., 2014. Češi dodají egyptské policii desítky tisíc pistolí. [online]. 17. 2. 2014. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z <http://zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/cesi-dodaji-egyptske-policii-desitky-tisic-pistoli-1061249>

FOREJTOVÁ, Veronika, 2013. Smlouva s obchodem se zbraněmi dostala v OSN zelenou. [online]. 8. 4. 2013. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z <http://www.mpo.cz/dokument131188.html>

HORÁK, Jakub, 2014. Soukromé vojenské společnosti v Angole a Sierra Leone. [online]. 14. 4. 2014. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z <http://africkyportal.cz/clanky/soukrome-vojenske-spolecnosti-v-angole-a-sierra-leone>

HÜBLER, Jan, 2016. Česko začíná vyvážet zbraně do severní Koreje. [online]. 1. 4. 2016. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z <http://a2larm.cz/2016/04/cesko-zacina-vyvazet-zbrane-do-severni-koreje/>

Intro to Global Security: U.S. Proxy War Policy During the Cold War [online]. In: . 2013 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://introglobalsecurity.blogspot.cz/2013/02/us-proxy-war-policy-during-cold-war.html>

MPO ČR, 2013. Upozornění na změnu režimu vývozu střelných zbraní, jejich součástí, hlavních částí a střeliva nevojenského charakteru do třetích zemí od 30. 9. 2013. [online]. 22. 8. 2013. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z <http://www.mpo.cz/dokument142768.html>

MPO ČR, 2014. Prezident Miloš Zeman podepsal ratifikační listinu ke smlouvě o obchodu se zbraněmi. [online]. 23. 9. 2014. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z <http://www.mpo.cz/dokument153525.html>

MPO ČR, 2015. První Konference Smlouvy o obchodu se zbraněmi skončila úspěchem. [online]. 31. 8. 2015. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z <http://www.mpo.cz/dokument161502.html>

OŠŤÁDALOVÁ, Šárka. Naděje či politická gesta? Vliv rezolucí Rady bezpečnosti OSN na mírový proces v Sýrii. [online]. 6. 1. 2016. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z <http://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/nadeje-ci-politicka-gesta-vliv-rezoluci-rady-bezpecnosti-osn-na-mirovy-proces-v-syrii>

Dokumenty

The Hague Convention concerning Certain Questions relating to the Conflict of Nationality Laws (1930). League of Nations, Treaty Series, Vol. 179.

GA Resolution 799 (VIII) ze dne 7. prosince 1953.

NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 258/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se provádí článek 10 protokolu Organizace spojených národů proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (protokol OSN o střelných zbraních), a stanoví vývozní povolení, opatření pro dovoz a tranzit střelných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva

NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 258/2012 ze dne 14. března 2012

UNITED NATION. The Arms Trade Treaty. President's non Paper, 27. March 2013.

Guidelines on Implementation and Evaluation of Restrictive Measures (Sanctions) in the Framework of the EU Common Foreign and Security Policy 2005. Council doc. 15114/05.

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

Zákon č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů.

Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu v platném znění.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

Zákon č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů v platném znění

Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

Zákon č. 213/2011 Sb., o zákazu použití, vývoje, výroby, skladování a převodu kazetové munice a o jejím zničení.

Vyhláška č. 210/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 38/1994 Sb.

12. Seznam obrázků a tabulek

Obrázky

Obr. 1: Mapa Afriky

Grafy

Graf. 1: Počet zbrojních embarg uvalených OSN, počet sankcí EU provádějících sankce OSN počet autonomních zbrojních sankcí EU.

Graf. 2: Teritoriální zaměření zbrojních sankcí OSN a autonomních sankcí EU v %.
Zdroj: (Trávníčková (2015)).

Graf. 3: Trend v mezinárodním prodeji hlavních zbraní, 1950-2015.

Graf. 4: UNAVEM I Celkové výše dovozu zbraní do Angoly v letech 1988-1991 v %

Graf. 5: UNAVEM II Největší dovoz zbraní do Angoly v letech 1992-1994

Graf. 6: UNAVEM III Největší dovoz zbraní do Angoly v letech 1995-1997

Graf č. 7: Největší dovoz zbraní do Angoly v letech 1998-2015

Graf č.8 Zahraníční zadluženost Angoly v letech 1990-2012

Graf č.9 : Srovnávací graf dovozu zbraně do Angoly v období operaci UNAVEM I,II,III

Tabulky

Tab. 1: Deset největších vývozců hlavních zbraní a jejich hlavní klienti, 2011-15

Tab. 2 Deset největších dovozců hlavních zbraní a jejich hlavní dodavatelé, 2011-15

Tab. 3: UNAVEM I Dovoz zbraní do Angoly v letech 1988-1991

Tab. 4: Největší dovoz zbraní do Angoly v letech 1992-1994

Tab. 5: Největší dovoz zbraní do Angoly v letech 1995-1997